

Universiteit
Leiden
The Netherlands

“Wie is de schuldige?": Een kwalitatieve inhoudsanalyse naar de framing van Leidse zedenzaken in rechtbankverslagen van het Leidsch Nieuwsblad in de perioden 1980-1989 en 2010-2019

Schipper, Julia

Citation

Schipper, J. (2022). *“Wie is de schuldige?": Een kwalitatieve inhoudsanalyse naar de framing van Leidse zedenzaken in rechtbankverslagen van het Leidsch Nieuwsblad in de perioden 1980-1989 en 2010-2019.*

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [License to inclusion and publication of a Bachelor or Master thesis in the Leiden University Student Repository](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3484960>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

“Wie is de schuldige?”

Een kwalitatieve inhoudsanalyse naar de framing van Leidse zedenzaken in rechtbankverslagen van het *Leidsch Nieuwsblad* in de perioden 1980-1989 en 2010-2019

Masterscriptie Journalistiek & Nieuwe Media

Eerste lezer: Dr. J.P. Burger

Tweede lezer: Dr. J. C. de Jong

Master Journalistiek en Nieuwe Media

Julia Schipper - s1983229

1 juli 2022

Samenvatting

Het aantal zedenzaken in Nederland neemt toe. De manier waarop rechtbankverslaggevers verslag doen van deze zaken verandert door de tijd. Er is echter nog weinig onderzoek gedaan naar framing in rechtbankverslagen. Het doel van deze masterscriptie is om te analyseren op welke manier rechtszaken geframed worden, en dan specifiek hoe zedenzaken geframed worden. Hiervoor is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: *“Hoe worden Leidse zedenzaken geframed in het Leidsch Dagblad tussen 1980-1989 en 2010-2019?”*

Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van een kwalitatieve inhoudsanalyse, gefocust op framing. Deze analyse toont aan dat in de periode van 1980-1989 het ‘onschuldige dader-frame’ en het ‘machtsverhoudingen-frame’ overheersen. Dat betekent dat de artikelen uit dit eerste tijdvak enerzijds het beeld scheppen dat er verzachtende omstandigheden zijn waaronder de dader een zedenmisdrijf heeft gepleegd. Anderzijds bevatten de artikelen uit deze periode elementen waardoor wordt benadrukt dat er een machtsverschil is tussen de dader en het slachtoffer. De tweede onderzochte periode is recenter, namelijk 2010-2019. Een analyse van deze periode laat zien dat het ‘perfecte plaatje-frame’ dominant is. Dit frame houdt in dat er in de berichtgeving van de onderzochte rechtbankverslagen een beeld wordt gecreëerd dat er een ideale dader en een ideaal slachtoffer bestaat.

De drie dominante frames kunnen gelinkt worden aan verkrachtingsmythen, dat zijn stereotype gedachten rondom seksueel geweld. Dit onderzoek heeft zich alleen gefocust op rechtbankverslagen uit een Leidse krant. Vervolgonderzoek naar het onderwerp van framing in zedenzaken zou kunnen focussen op een grotere scope, bijvoorbeeld rechtbankverslagen uit Nederlandse kranten. Daardoor is de kans groter dat de uitkomsten generaliseerbaar zijn.

Kernbegrippen: verkrachtingsmythen, framing, zedenzaken

Voorwoord

Voor u ligt de masterscriptie *“Wie is de schuldige?” Een kwalitatieve inhoudsanalyse naar de framing van Leidse zedenzaken in rechtbankverslagen uit het Leidsch Dagblad in de perioden 1980-1989 en 2010-2019*. Het onderzoek voor deze scriptie is geschreven ter afronding van de master Journalistiek en Nieuwe Media aan de Universiteit Leiden. Van december 2021 tot juli 2022 ben ik bezig geweest met het onderzoek en het schrijven van deze scriptie.

Rechtbankverslaggeving is specifiek genre binnen de journalistiek. Toen ik in 2019 stage liep bij het AD Utrechts Nieuwsblad kwam ik voor het eerst in aanraking met dit genre. Ik bracht regelmatig met een collega een bezoek aan de rechtbank en mocht ook vrij snel zelfstandig verslag doen van rechtszaken. Keer op keer was het een uitdaging om de rechtszaak op een evenwichtige manier te beschrijven en recht te doen aan alle partijen. Sinds die stage is mijn belangstelling voor rechtbankverslaggeving alleen maar gegroeid en hoop ik dat ik me hier in mijn verdere carrière nog verder in mag ontwikkelen.

Vanuit mijn interesse voor rechtbankverslaggeving heb ik besloten om hier ook in mijn scriptie op te focussen. De beslissing om te kiezen voor rechtbankverslagen van zedenzaken komt voort uit de impact die dit soort zaken hebben op de samenleving. Zedenzaken maken veel los bij nieuwslezers, waardoor het des te belangrijker is dat een rechtbankverslaggever hier op een juiste, evenwichtige manier verslag van doet.

Bij dezen wil ik graag mijn scriptiebegeleider, Peter Burger, bedanken voor de fijne begeleiding in dit project. Dankzij zijn goede ideeën en zinnige kritieken op momenten dat ik vastliep, heb ik deze scriptie goed kunnen afronden. Ook wil ik mijn tweede lezer, Jaap de Jong, bedanken. Zijn feedback op mijn onderzoeksvoorstel zorgde voor een verscherping van mijn scriptie.

Ten slotte bedank ik de mensen die dicht bij me staan: familie, verloofde, vrienden en huisgenoten. Dank voor de inhoudelijke hulp met deze scriptie en de nodige afleiding.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Julia Schipper

Rotterdam, 1 juli 2022

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
Voorwoord	2
1. Inleiding	4
2. Theoretisch kader	7
2.1 Nieuws waarde	7
2.1.1 Nieuws waarde van misdaadnieuws	10
2.1.2 Nieuws waarde rechtbankverslaggeving	10
2.2 Framing	11
2.3 Verkrachtingsmythen	12
3. Methode	14
3.1 Onderzoeksmethode	14
3.2 Data verzameling	15
3.3 Coderen	16
4. Resultaten	18
4.1 Uitkomst open en axiale codering	18
4.1.1 Open codering	18
4.1.2 Axiale codering	19
4.2 Frame matrix	19
4.2.1 Frame 1: De onschuldige dader	20
4.2.2 Frame 2: Machtsverhoudingen	21
4.2.3 Frame 3: Het perfecte plaatje	24
4.2.4 Bijzonderheden	25
5. Conclusie	28
6. Discussie	30
Bibliografie	33
Bijlagen	38
Bijlage 1: Corpus	38
Bijlage 2: Overzicht open en axiale coderingen	40
Bijlage 3: Frame matrix	54

1. Inleiding

“Als een roofdier ging Jasin A. (22) ‘s nachts op zijn fiets de binnenstad van Leiden in op zoek naar zijn slachtoffers. Twee jonge dronken studentes vielen aan hem ten prooi. Hij sleurde ze een steeg in en verkrachtte ze daar en maakte foto’s van een ontblote borst, als een trofee.” (Molducci, 2020)

“De vrouw werd in het Pinksterweekeinde meerdere malen verkracht door haar ex die de xtc stiekem in haar thee en in haar wijn deed. Ze dacht aanvankelijk dat ze iets neurologisch mankeerde en ging daarvoor naar het ziekenhuis en naar een neuroloog. Toen J. na een week pas toegaf dat hij haar had gedrogeerd om haar zo voor zich terug te winnen, stapte ze uiteindelijk naar de politie. De WhatsAppberichten waarin hij dat toegeeft, werden gebruikt als bewijs in de zaak.” (Molducci, 2022)

Bovenstaande citaten lijken op het script van een thriller, maar zijn in werkelijkheid afkomstig uit twee rechtbankverslagen, gepubliceerd in het Leidsch Dagblad. Door de gedetailleerde vertelvorm is het na het lezen niet moeilijk om de gebeurtenis als een film in je hoofd af te spelen.

Het aantal zedenzaken in Nederland neemt toe. “In totaal 828 aangiftes in zedenzaken zijn een half jaar na de aangifte door slachtoffers nog steeds in onderzoek bij de politie. In veel gevallen is dan nog geen verdachte gehoord. Landelijk zijn zo’n 3.500 zedenzaken in behandeling bij de politie”, beschreef het NRC (2021). Wanneer een zedendelinquent moet voorkomen in de rechtbank, zijn er vaak rechtbankverslaggevers aanwezig die het verloop van de rechtszaak vastleggen. Een belangrijke taak, omdat op deze manier het rechtssysteem gecontroleerd kan worden.

Het is dan ook uitzonderlijk wanneer de pers niet aanwezig mag zijn tijdens een rechtszaak. Dit was het geval in Arnhem, 2020. Tijdens een zedenzaak tegen een kerklid uit Lunteren moest de pers de zaal verlaten op verzoek van de advocaat van de verdachte (De Gelderlander, 2020). Hoogst ongebruikelijk, zei Henny Sackers, hoogleraar strafrecht aan de Radboud Universiteit Nijmegen. “Het strafrecht is een van de meest zware machtsmiddelen tegenover de burger. Je ontnemt namelijk iemand zijn of haar vrijheid. Dat moet juist in het strafrecht controleerbaar zijn zodat we samen kunnen kijken wat de politie heeft gedaan, wat de rechter vindt. Het is onderdeel van onze democratische rechtsorde.” Ook Thomas Bruning van de Nederlandse Vereniging voor Journalisten (NVJ) vond het weigeren van de pers een kwalijke zaak. Hij onderstreepte het maatschappelijke belang van berichtgeving over dit soort zedenzaken, “onder andere vanwege de controle op het strafrecht” (De Gelderlander, 2020).

Dat rechtbankverslaggeving een belangrijke rol speelt in de samenleving staat vast. Een onderzoek naar de taak van rechtbankverslaggeving toont aan dat journalisten het informeren over en controleren van de rechtspraak als hun belangrijkste taak zien (Ruigrok et al., 2012, p.58-59). Dagbladen ruimen steeds meer plaats in voor misdaadnieuws en grote nieuwsmedia hebben tegenwoordig een eigen misdaadjournalist (Brants, 2008, p.48). Tegen deze achtergrond zijn er internationaal al verschillende onderzoeken gedaan naar misdaadverslaggeving omtrent zedenzaken.

Een onderzoek naar drie Amerikaanse verkrachtingszaken toonde aan dat slachtoffers te weinig aandacht kregen, waardoor de gepleegde feiten werden gebagatelliseerd (O'Hara, 2012, p.256). Ook kwamen er in de berichtgeving bepaalde mythes, of stereotyperingen, rondom seksueel geweld naar voren. Zo werd beschreven dat een slachtoffer de verkrachting zou hebben uitgelokt door de manier waar op ze zich gedroeg of kleepte. Een andere mythe die naar voren kwam, is dat vrouwen die alcohol consumeren erom vragen om verkracht te worden. De krachtigste mythe die besproken werd is dat verkrachting gezien wordt als seks, en niet als een gewelddadig misdrijf (O'Hara, 2012, p.256). De mythes rondom seksueel geweld dragen bij aan de sensationisering van de zedenzaak.

Zo ook in India. Naar aanleiding van een groepsverkrachting in 2012 in Delhi werd onderzoek gedaan naar de manier waarop deze in de Engelstalige Indiase media werd besproken. Geconcludeerd werd dat de sensationele aspecten van de verkrachting de boventoon voerde in de verslaggeving (Drache & Velagic, 2014, p.22).

In Australië werd een soortgelijk onderzoek uitgevoerd naar de *King Cross trial*, waar Luke Lazarus in maart 2015 werd berecht en veroordeeld voor het verkrachten van een vrouw in de steeg achter een nachtclub in Syney (Breen et al., 2017, p.242). Het dominante narratief in de nieuwsmedia beschreef de verkrachting op een sensationele, dramatische en oppervlakkige manier. Daarnaast kwamen ook in deze zaken bepaalde mythes rondom seksueel geweld naar voren. Zo werd het slachtoffer van Lazarus neergezet als het typische 'ideale' slachtoffer: ze was jong, onschuldig en onervaren. Daarnaast werd de maagdelijkheid van het slachtoffer neergezet als een object dat door de man, Lazarus in dit geval, veroverd kan worden (Breen et al., 2017, p.252-254). De aandacht in de verslaggeving ging vooral uit naar de gevolgen voor Lazarus, en in mindere mate naar de gevolgen voor het slachtoffer.

Wetenschappelijk onderzoek naar misdaadverslaggeving van zedenzaken is aanwezig, maar focust zich vooral op algemene verslaggeving rondom een zedenzaak en is internationaal georiënteerd. Op het gebied van rechtbankverslaggeving in Nederland is nagenoeg geen wetenschappelijke literatuur aanwezig. Met deze masterscriptie hoop ik een basis te leggen voor meer onderzoek naar deze vorm van journalistiek.

De focus van deze scriptie ligt op de rechtbankverslaggeving van zedenzaken. Zedenzaken hebben een grote maatschappelijke impact en zorgen voor debat. De politie is

terughoudend in het verspreiden van informatie over deze zaken. De inhoudelijke behandeling van een strafzaak is vaak het enige moment waarop details van de zaak openbaar worden (Vermaat, 2016). Mede daarom is het nuttig om te onderzoeken op welke manier er dan wordt omgegaan met deze details van zedenzaken. Uit het beknopte literatuuroverzicht wordt duidelijk dat er veelal dezelfde *verkrachtingsmythen* naar voren komen in de verslaggeving van zedenzaken. Dit concept zal dan ook een belangrijke rol spelen in het vervolg van deze masterscriptie.

Het is onmogelijk om alle rechtbankverslagen te onderzoeken. Vanwege het comparatieve element van dit onderzoek zijn er twee periodes waarin het rechtbankverslag gepubliceerd moet zijn, namelijk 1980-1990 of 2010-2020. De periode 1980-1990 is gekozen omdat misdaad- en rechtbankverslaggeving vanaf 1980 als journalistiek genre serieus werd genomen. Daarnaast is de periode 2010-2020 gekozen omdat dit decennium het meest recent is en dus ook het beste beeld geeft over de huidige aanwezige verkrachtingsmythen. De te analyseren artikelen voor beide periodes worden geselecteerd uit het *Leidsch Dagblad*. Door het comparatieve element van het onderzoek zal deze scriptie antwoord geven op de volgende onderzoeksvraag:

“Hoe worden Leidse zedenzaken geframed in het Leidsch Dagblad tussen 1980-1989 en 2010-2019?”

Deze masterscriptie volgt de volgende structuur. Allereerst wordt het theoretische kader geschetst met daarin een uitwerking van de concepten *nieuwswaarden van misdaadnieuws*, *framing* en *verkrachtingsmythen*. Vervolgens wordt inzicht gegeven in de gebruikte methodiek waarna de gevonden onderzoeksresultaten beschreven worden. De scriptie eindigt met een conclusie en een discussie.

2. Theoretisch kader

In het volgende hoofdstuk wordt het theoretisch kader geïntroduceerd en worden de concepten uitgewerkt die zullen helpen om de onderzoeksvraag in de juiste context te plaatsen. Allereerst is het van belang om nieuws, misdaadnieuws en zedenzaken te duiden aan de hand van de nieuwswaarde van misdaadnieuws. Ten tweede wordt het concept framing nader toegelicht. Ten slotte heeft dit onderzoek als doel om eventueel bestaande verkrachtingsmythen in Leidse rechtbankverslaggeving te ontdekken. Het is daarom belangrijk om het concept 'verkrachtingsmythen' nader uit te leggen.

2.1 Nieuwswaarde

Een nieuwsbericht moet een bepaalde nieuwswaarde hebben. Dat houdt in dat een nieuwsbericht bepaalde eigenschappen bezit waardoor het interessant is voor het publiek. Op basis van deze nieuwswaarden wordt het nieuws door een journalist geselecteerd en gepubliceerd in het nieuwsmedium. (Lagerwerf et al., 2005, p.56; De Maeyer, 2020, p.110). Eén van de eerste onderzoeken naar nieuwswaarden is gedaan door Galtung en Ruge (1965). Zij analyseerden nieuwsberichten over drie buitenlandse crises in vier Noorse kranten. (p.73). In deze analyse keken ze welke gebeurtenissen veel media-aandacht kregen en welke gebeurtenissen minder. Als gevolg van deze analyse stelden zij een lijst op met twaalf factoren die bepalen waarom een bericht in de media komt. Deze lijst staat ook wel bekend als de *Theorie van Nieuwswaarden*. Acht van deze factoren zijn universeel geldend, namelijk:

1. *Frequency*: Incidentele gebeurtenissen worden eerder opgepikt door nieuwsmedia dan verhalen die zich uitstrekken over een langere periode (Galtung & Ruge, 1965, p.66).
2. *Threshold*: Gebeurtenissen moeten een bepaalde drempelwaarde overgaan voordat ze als nieuwswaardig beschouwd kunnen worden (p.66). Hoe gewelddadiger een moord, hoe uitgebreider het bericht dat in de kranten verschijnt.
3. *Unambiguity*: Hoe duidelijker het verhaal, hoe eerder het nieuws wordt (p.66). Dit impliceert niet meteen dat een simpele gebeurtenis nieuwswaardiger is dan een complex verhaal. Wel betekent dit dat een gebeurtenis met één duidelijke interpretatie eerder wordt opgepikt door nieuwsmedia.
4. *Meaningfulness*: Een gebeurtenis wordt eerder nieuws als het binnen het culturele framework van de ontvanger past (p.67). Een nieuwslezer besteed vooral aandacht aan de gebeurtenissen die bekend aanvoelen of die herkenbaar zijn door een gedeelde cultuur.

5. *Consonance*: Een medium zal eerder aandacht besteden aan een gebeurtenis, als het binnen een bepaald verwachtingspatroon van de journalist valt (p.67)
6. *Unexpectedness*: De meest onverwachte gebeurtenissen hebben de grootste kans om nieuws te worden (p.67). Wel is het belangrijk dat de onverwachte gebeurtenissen enigszins binnen *meaningful* en *consonance* vallen, anders besteed de lezer er alsnog geen aandacht aan.
7. *Continuity*: Als een gebeurtenis eenmaal in het nieuws is verschenen, is de kans groot dat de ontwikkelingen die op deze gebeurtenis volgen, ook in het nieuws verschijnen. De gebeurtenis is dan namelijk al bekend bij het publiek, wat ervoor zorgt dat de vervolgverhalen makkelijker te begrijpen zijn (p.67).
8. *Composition*: Elk nieuwsmedium heeft de behoefte om gevarieerd nieuws te brengen. Als een bepaalde gebeurtenis past in het gebalanceerde nieuwsaanbod van die dag, zal het eerder geplaatst worden (p.67).

Naast deze acht universele nieuwswaarden, concludeerden Galtung en Ruge (1965) dat er ook nieuwswaarden bestaan die cultureel afhankelijk zijn, namelijk:

9. *Reference to elite nations*: De acties van een 'eliteland' worden als meer belangrijk gezien dan de acties van andere landen, omdat de consequenties groter zijn. Of een land een eliteland is hangt af van de culturele, politieke en economische situatie van een land (p.68)
10. *Reference to elite persons*: De acties van elite personen worden als belangrijker gezien dan de acties van andere personen (p.68). De reden hiervoor is hetzelfde als bij elitelanden, namelijk dat de consequenties groter zijn.
11. *Reference to persons*: Nieuws heeft de neiging om gebeurtenissen als acties van personen weer te geven. Dit wordt door Galtung en Ruge ook wel aangeduid als personalisatie. Een mogelijke verklaring hiervoor is identificatie; een nieuwslezer wil zich graag kunnen verplaatsen in de schoenen van de persoon waar het nieuws over gaat (p.68).
12. *Reference to something negative*: hoe negatiever de gevolgen van een gebeurtenis, hoe groter de kans dat het nieuws wordt (p.69).

Als gevolg van het opstellen van deze nieuwswaarden, is de verwachting dat hoe hoger een gebeurtenis scoort op deze nieuwswaarden, hoe aannemelijker het is dat deze gebeurtenis ook daadwerkelijk nieuws wordt (Galtung & Ruge, 1965, p.71).

De *Theorie van Nieuwswaarden* wordt door veel onderzoekers gezien als een fundamenteel en invloedrijk onderzoek (Harcup & O'Neill, 2001, p.264). Toch zijn deze nieuwswaarden in de jaren na de uitgave een aantal keren bekritiseerd en herzien. Een van de kritiekpunten was dat Galtung en Ruge zich enkel focusten op drie grote, internationale crises en daarbij voorbijgingen aan het dagelijkse, 'gewone' nieuws (Harcup & O'Neill, 2001,

p. 276). Hierdoor negeerden ze een groot deel van de dagelijkse nieuwsverhalen in hun onderzoek. Harcup en O'Neill (2001) onderzochten de inhoud van drie grote nationale kranten in het Verenigd Koninkrijk aan de hand van de nieuwswaarden van Galtung en Ruge. Ze concludeerden dat sommige nieuwswaarden van Galtung en Ruge (1965) nog steeds bruikbaar zijn, maar dat ze wel anders verwoord moeten worden. Een voorbeeld hiervan is dat ze de factoren *meaningfulness* en *reference to elite nations* samenvoegen onder een bredere categorie, namelijk 'relevantie voor lezers' (p.277). Ook benoemen Harcup en O'Neill (2001) dat enkele factoren van de twaalf niet meer van deze tijd zijn. Zo zijn journalisten tegenwoordig getraind om complexe verhalen op een *unambiguous* manier te schrijven. Het is daarom niet meer nodig om *unambiguity* als een aparte nieuwswaarde op te nemen. Harcup en O'Neill introduceren een nieuwe lijst met tien nieuwswaarden (p. 279), namelijk:

1. *The power elite*: Nieuws over machtige individuen of organisaties.
2. *Celebrity*: Nieuws over beroemde individuen.
3. *Entertainment*: Nieuws over seks, showbusiness, dieren, drama enzovoort.
4. *Surprise*: Nieuws met een verrassend element.
5. *Bad news*: Nieuws met negatieve boventoon.
6. *Good news*: Nieuws met positieve boventoon.
7. *Magnitude*: Nieuws met grote impact of waar veel individuen bij betrokken zijn.
8. *Relevance*: Nieuws dat relevant is voor de lezer.
9. *Follow-up*: Nieuws over onderwerpen die al in het nieuws zijn.
10. *Newspaper agenda*: Nieuws dat past binnen de agenda van de nieuwsorganisatie.

Ze concluderen dat gebeurtenissen in ieder geval een van bovenstaande criteria moet bevatten om gepubliceerd te worden als nieuwsverhaal (Harcup & O'Neill, 2001, p. 278-279). Vijftien jaar later publiceren Harcup en O'Neill (2016) een nieuwe studie, waarin ze evalueren of de eerder opgestelde lijst van nieuwswaarden nog steeds relevant is. Ze breiden de lijst uit met de volgende nieuwswaarden: *exclusivity*, *conflict*, *audio-visuals*, *shareability* en *drama* (p. 1482).

Nieuwswaarden zijn niet alleen criteria voor de journalist om te bepalen welk nieuwsbericht gepubliceerd wordt, maar ze zijn ook criteria voor de lezer om te bepalen welk nieuwsbericht ze gaan lezen. Door de voortdurende en omvangrijke informatiestroom van de nieuwsmedia gebruiken lezers soortgelijke schema's om de relevantie van een nieuwsbericht te bepalen (García-Perdomo et al., 2017, pp.1181-1182).

Hoewel nieuwswaarde een belangrijke factor is in het bepalen van welke gebeurtenissen nieuwswaardig zijn, spelen andere overwegingen ook een grote rol. Zo is het publiceren van nieuws afhankelijk van de beschikbare bronnen en de tijd van de journalist. Ook zijn er subjectieve factoren van belang, zoals de ideologische, culturele en educatieve achtergrond van de journalist (Harcup & O'Neill, 2016, p.1482). Daarnaast heeft de

werkomgeving, de positie van de journalist binnen de hiërarchie van het nieuwsmedium en het soort publiek voor wie ze nieuws produceren een grote invloed op de nieuwsgebeurtenissen die een prominente plek krijgen (p. 1483).

2.1.1 Nieuwswaarde van misdaadnieuws

Misdaden worden in overvloed gepleegd, maar de ruimte op nieuwspagina's is te beperkt om van ieder misdrijf verslag te doen. Redacteuren moeten iedere dag een selectie maken met welke verhalen ze veel of weinig aandacht gaan geven, of juist welke verhalen ze gaan negeren (Bohmert et al., 2018, p.874). De keuze voor de gepubliceerde nieuwsselectie is gebaseerd op de nieuwswaardigheid van een misdaadverhaal. De selectie van misdaadverhalen wordt vaak gedaan op basis van het geweldsniveau en een hang naar sensatie (Dowler et al., 2006, p.839). De nieuwswaardigheid en zeldzaamheid van een misdaad gaan vaak hand in hand: hoe ongebruikelijker en extremer de aard van de misdaad, hoe interessanter het is als nieuwsbericht (Chermak, 1995, p.99). Surette (1998) beschrijft deze verschijning als een paradox die hij vaak ziet in misdaadverslaggeving. De relatieve zeldzaamheid van gewelddadige misdaden in de echte wereld verhoogt de nieuwswaarde van misdaadverhalen en zorgt ervoor dat, op het moment dat er iets gewelddadigs gebeurt, dit ook veelvuldig voorkomt in het nieuws. Deze paradox wordt aangevuld door de 'law of opposites'. Onderzoek naar misdaadnieuws wijst uit dat de misdaden, criminelen en slachtoffers die zijn vertegenwoordigd in de media in de meeste opzichten het tegenovergestelde zijn van de officiële misdaadstatistieken (Pollak & Kubrin, 2007, p.61). Een voorbeeld van de 'law of opposites' is dat misdaden die gepaard gaan met geweld de meeste aandacht krijgen in de media, terwijl dit soort misdaden veel minder vaak voorkomen (Baranauskas, 2020, p.395).

Een andere factor die de nieuwswaardigheid van een misdaad beïnvloedt is in hoeverre de feitelijkheden van het misdrijf in overeenstemming zijn met het gangbare beeld van misdaad. Misdaden waarbij de feiten aansluiten bij bestaande stereotypen over dat soort misdaden vergroten de nieuwswaarde en daarbij ook de mogelijkheid dat een misdaad nieuws wordt (Lundman, 2003, p.360).

2.1.2 Nieuwswaarde rechtbankverslaggeving

Een specifiek onderdeel van misdaadverslaggeving, rechtbankverslaggeving, heeft zijn eigen nieuwswaarden. Klassieke nieuwswaarden als drama, conflict, slecht nieuws en deelbaarheid zijn de gemeenschappelijke factor van dergelijke nieuwsverhalen (Chamberlain et al., 2019, p.2407). Met name zedenzaken hebben een hoge nieuwswaarde, omdat ze vaak veel sensatie en drama bevatten. Een literatuuronderzoek van Sela-Shayovitz (2014, p.414) toont aan dat een zedenzaak over het algemeen als nieuwswaardig wordt beschouwd als er sprake

is van ernstig geweld, als het slachtoffer een jonge blanke vrouw is en als de verkrachting eindigt in moord. Een ander aspect dat een zedenzaak nieuwswaardig maakt, is als deze zaak een intieme en gedetailleerde beschrijving van de gebeurtenis bevat (Sela-Shayovitz, 2014, p.414).

2.2 Framing

Berichtgeving in de media is zelden neutraal. Journalisten selecteren en benadrukken sommige aspecten van een nieuwswaardig feit en laten andere aspecten achterwege. Een nuttige theorie voor de studie van rechtbankverslaggeving is framing. Framing houdt in dat sommige kanten van de realiteit geselecteerd worden en onder het oog van de lezer worden gebracht (Entman, 1993, p.392). Framing heeft gevolgen voor degenen die er aan blootgesteld worden, omdat door framing de werkelijkheid op een bepaalde manier geconstrueerd wordt (Dimitrova & Connolly-Ahern, 2007, p.155). Door de concrete nadruk op en uitsluiting van bepaalde mediafeiten kan een mediaframe ook wel gezien worden als een organiserend mechanisme voor media inhoud.

Over het algemeen kunnen er vier hulpmiddelen voor framing in het nieuws geïdentificeerd worden (Pan & Kosicki, 1993). Allereerst *syntactical structures*, de manier waarop woorden en zinnen zijn gerangschikt in een nieuwsbericht. Ten tweede, *script structures*. Analyse van deze structuur laat zien welke vertelstrategie journalisten gebruiken bij het beschrijven van een nieuwsgebeurtenis. Het toepassen van de bekende vijf W's en de H (wie, wat, waar, wanneer, waarom en hoe) is een voorbeeld van zo'n vertelstrategie. *Thematic structures* is het derde hulpmiddel. Sommige nieuwsverhalen focussen zich niet op een specifieke gebeurtenis, maar zijn gericht op verschillende gebeurtenissen die via een bepaald thema met elkaar in verband staan. Het laatste hulpmiddel is *rhetorical structures*. Dit gaat over de stilistische keuzes van journalisten met welk doel deze keuzes zijn gemaakt (Pan & Kosicki, 1993, pp. 59-61).

De frame-analyse die in deze scriptie toegepast wordt is de analyse van Van Gorp (2007). Hij bouwt verder op de hulpmiddelen van Pan en Kosicki en benoemt dat een frame bestaat uit een framebundel. Deze bundel bestaat uit drie elementen, namelijk het *centrale frame*, *framing devices* en *reasoning devices*. Het *centrale frame* is de aanwijzing van het eigenlijke frame, ook wel de invalshoek die gebruikt wordt om naar een bepaald thema, hier zedenzaken, te kijken. Tot *framing devices* behoren de visuele en tekstuele elementen van mediaberichtgeving. Denk hierbij aan de woord- en beeldkeuze, metaforen, argumenten en voorbeelden (p.249). De *reasoning devices* zijn de achterliggende ideeën van het frame, ook wel de elementen die het verhaal vormen. Dit wordt gedaan door antwoord te geven op vragen als: Wat is het probleem? Wat is de oplossing? Wie is er verantwoordelijk? Welk moreel

oordeel kan geveld worden? Door de reasoning devices wordt een frame geplaatst zonder dat er een heel verhaal verteld wordt. Bij het uitvoeren van de analyse worden de elementen van de framebundel ingedeeld in een frame matrix. In het hoofdstuk 'Methode' zal hier verder op ingegaan worden.

2.3 Verkrachtingsmythen

Feministische georiënteerde literatuur laat zien dat verhalen over zedenmisdrijven niet sekseneutraal zijn (Burger & Vanderveen, 2010, p.412). Een belangrijke factor in deze verhalen is gender, ofwel de sociaal-culturele opvattingen en kenmerken die we toedichten aan de verschillende biologische seksen. Sinds de jaren zeventig is er in het bijzonder aandacht besteed aan de constructie van daders en slachtoffers van verkrachting. Het concept *rape myths*, ook wel verkrachtingsmythen, speelt hierin een grote rol (Burger & Vanderveen, 2010, p.412). Verkrachtingsmythen zijn foutieve gedachten over verkrachting en worden gebruikt om seksueel geweld te rechtvaardigen of minimaliseren (Gerger et al., 2007, p.422). Verkrachtingsmythen bestaan om verschillende historische en culturele redenen die verband houden met de stereotype verwachtingen omtrent de genderrollen, patriarchale idealen en de acceptatie van geweld binnen een maatschappij (Bonnes, 2011, p.211; Tranchese, 2019, p.177). Voorbeelden van mythes die verband houden met deze verwachtingen zijn onder andere dat echtgenoten hun vrouw niet kunnen verkrachten, verkrachting is enkel ongewenste seks en geen gewelddadige misdaad en alleen aantrekkelijke vrouwen kunnen verkracht worden (O'Neal, 2019, p.129).

Een van de eerste literatuurstudies naar verkrachtingsmythen identificeerde verschillende foutieve gedachten, zoals de gedachte dat verkrachting onmogelijk is omdat een vrouw altijd de mogelijkheid heeft om zich te verdedigen, de gedachte dat het gedrag van het slachtoffer een verkrachting kan uitlokken en de gedachte dat een man nu eenmaal ongecontroleerde lusten heeft (Schwendinger & Schwendiger, 1974). Een onderzoek van Burt (1980) onder 598 volwassenen uit Minnesota toonde aan dat veel participanten verkrachtingsmythen zien als zijnde de waarheid omtrent verkrachtingen. Zo was meer dan de helft van de participanten het eens met stellingen als: "Een vrouw die op de eerste date met een man mee naar huis gaat, staat open voor seks" en "In de meeste verkrachtingen gedroeg het slachtoffer zich uitdagend of had diegene al een slechte reputatie" (p.229). Deze vooroordelen zorgen ervoor dat aan het (vrouwelijke) slachtoffer een grotere verantwoordelijkheid wordt toegekend, een aan de (mannelijke) dader juist minder (Burger & Vanderveen, 2010, p. 413).

In de aanwezige literatuur rondom verkrachtingsmythen beargumenteren onderzoekers dat verkrachtingsmythen in het algemeen onderverdeeld kunnen worden in vier

categorieën: mythen die (1) het slachtoffer verantwoordelijk achten voor de verkrachting met uitspraken als “ze vroeg erom”, (2) een ongeloof uitspreken naar de verkrachtingsclaims, (3) de dader vrijpleiten met uitspraken als “hij kon er niets aan doen” en (4) benadrukken dat alleen een bepaald soort vrouw wordt verkracht, zoals vrouwen met een ‘slechte reputatie’ (Lonsway & Fitzgerald, 1994, p.136; Bohner et al., 2009, p.19).

Bonnes (2011) onderzocht door middel van critical discourse analysis de manier waarop verkrachtingszaken werden weergegeven in *Grocott’s Mail*, een Zuid-Afrikaanse krant. De meeste artikelen in haar analyse bevatte één of meerdere verkrachtingsmythen. *Grocott’s Mail* heeft de neiging om mythen te gebruiken die het slachtoffer de schuld geven van de verkrachting en minder nadruk leggen op de rol van de dader bij de verkrachting (p.222). Zo hadden veel artikelen de focus op het feit dat er bepaalde middelen, zoals alcohol of drugs, in het spel waren. Het nadrukkelijk benoemen hiervan zorgt ervoor dat een deel van de schuld indirect bij het slachtoffer ligt.

Breen et al (2017) breiden de literatuur over verkrachtingsmythen uit. Hun onderzoek naar de weergave van de verkrachtingszaak ‘Lazarus’ in Australië toonde aan dat er in artikelen veelal de mythe van het archetypische ‘goede slachtoffer’ wordt besproken. De benoeming van een ‘goed slachtoffer’ zorgt voor een tweedeling tussen goede en slechte vrouwen. De onschuld, jeugd en onervarenheid van het slachtoffer werden benadrukt, wat past binnen het Madonna-hoercomplex waarbij vrouwen in twee categorieën ingedeeld kunnen worden: een vrouw is of een gerespecteerd moederfiguur, of een vervangbaar lustobject (Easteal & Judd, 2008, p.337; Breen et al., 2017, p.253).

Van alle vormen van seksueel geweld, wordt maar 40 procent gemeld. Van dit percentage krijgt slechts een fractie media-aandacht. Dit zijn vooral de meest ongebruikelijke of spraakmakende zaken. Vooral als een artikel het sensationaliseren van een verhaal als prioriteit heeft, worden bepaalde verkrachtingsmythen gebruikt en versterkt. Hierdoor wordt de suggestie gewekt dat het verkrachten van ‘normale’ vrouwen door ‘normale’ mannen niet bestaat (Pennington & Birthisel, 2015, p.2438; Tranchese, 2019, p.197).

Wetenschappers benoemen dat het zorgwekkend is dat enkel deze zaken de meeste aandacht krijgen. Het gebruik van verkrachtingsmythen hindert namelijk de echte discussie over seksueel geweld (O’Hara, 2012, p.256). De traditionele nieuwsmedia zijn vaak een afspiegeling van de maatschappij waarin ze zich situeren. Ze versterken de status quo en doen weinig om de verkrachtingsmythen tegen te gaan (Blumell & Huemmer, 2019, p.19).

Samenvattend, nieuwswaarden, framing en verkrachtingsmythen zijn de concepten waar deze scriptie op gefundeerd is. Het is daarom belangrijk dat deze concepten zijn toegelicht, voorafgaand aan het onderzoek.

3. Methode

Het doel van deze masterscriptie is om een beschrijving te geven van de frames rondom seksueel geweld in rechtbankverslagen van Leidse zedenzaken. De framing is onderzocht door middel van een kwalitatieve inhoudsanalyse. Allereerst zal uitgelegd worden wat deze methode inhoudt en waarom deze methode geschikt is voor dit onderzoek. Vervolgens wordt ingegaan op hoe het onderzoeksmateriaal is verzameld zal worden. Daarna wordt uiteengezet hoe het gekozen onderzoeksmateriaal is geanalyseerd.

3.1 Onderzoeksmethode

Om een antwoord te geven op de gestelde onderzoeksvraag is een kwalitatieve inhoudsanalyse gebruikt om op een inductieve manier de frames te analyseren van Leidse rechtbankverslagen. Een kwalitatieve inhoudsanalyse richt zich op de studie van vastgelegde communicatie, zoals boeken, getranscribeerde interviews, beleidsstukken enzovoort (Babbie, 2001, p.309). Het doel van een kwalitatieve inhoudsanalyse is om de betekenis van de geanalyseerde data op een systematische manier te beschrijven door middel van categorieën (Moretti et al., 2011, p.1; Schreier, 2012, p.3).

Een kwalitatieve inhoudsanalyse heeft een aantal kenmerken waardoor het een geschikte methode is voor data onderzoek. Allereerst is een kwalitatieve inhoudsanalyse systematisch, wat inhoudt dat het een bepaalde volgorde van stappen vereist, ongeacht de onderzoeksvraag. Deze stappen bestaan onder andere uit het bedenken van een onderzoeksvraag, de selectie van de te analyseren steekproef, het identificeren van de te gebruiken categorieën, het toepassen van het coderingsproces en een analyse van de resultaten van dit coderingsproces (Hsieh & Shannon, 2005, p.1285). Dit systematische coderingsproces zorgt ervoor dat het onderzoek voldoende validiteit heeft (Moretti et al., 2011, p.1). Ten tweede reduceert een kwalitatieve inhoudsanalyse de te onderzoeken data. Het onderzoek wordt gelimiteerd tot enkel de aspecten die relevant zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Ten derde is een kwalitatieve inhoudsanalyse een flexibele onderzoeksmethode, omdat de codes en categorieën van tevoren niet vaststaan, maar tijdens de analyse worden ontwikkeld (Schreier, 2012, p.3; Dumas White & Marsh, 2006, p.35).

Gagestein (2015) heeft een methode voor kwalitatieve inhoudsanalyse omschreven die zijn oorsprong vindt in de methodiek van Van Gorp (2007). De focus in deze methode ligt op het reconstrueren van de aanwezige frames. Deze reconstructie gebeurt aan de hand van vier stappen, namelijk "dataverzameling, casual coderen, voorlopige kaders formuleren en definitief coderen" (Gagestein, 2015, p. 55). Door het volgen van de vooraf opgestelde stappen van Van Gorp (2007) en Gagestein (2015) kan de betrouwbaarheid en validiteit van

dit onderzoek gewaarborgd worden. Door het stappenplan goed toe te lichten kan het onderzoek namelijk gereproduceerd worden door een volgende onderzoeker (Schreier, 2012, p.190) Het is belangrijk toe te lichten op welke manier de onderzoeksresultaten tot stand zijn gekomen. Op de eerste stap, het verzamelen van de data, zal in paragraaf 3.2 verder ingegaan worden. De tweede tot en met de vierde stap wordt in paragraaf 3.3 besproken.

3.2 Data verzameling

Om de te onderzoeken data behapbaar te maken zijn er een aantal criteria toegepast waaraan een rechtbankverslag moest voldoen om geanalyseerd te worden. Allereerst ligt de focus van deze masterscriptie op rechtbankverslagen uit het Leidsch Dagblad. Deze scriptie is namelijk onderdeel van breder onderzoek binnen het overkoepelende thema 'Leidse Journalistiek: toen, nu en straks'. Dit onderwerp wordt vanuit verschillende opleidingen onderzocht, dus ook vanuit de master Journalistiek en Nieuwe Media.

Deze masterscriptie heeft een focus op de verslaggeving van Leidse zedenzaken in de periodes '80-'89 en '10-'19. '80-'89 is een interessante periode, omdat in 1983 in artikel 121 van de grondwet het volgende is vastgesteld: "Met uitzondering van de gevallen bij de wet bepaald vinden de terechtzittingen in het openbaar plaats en houden de vonnissen de gronden in waarop zij rusten. De uitspraak geschiedt in het openbaar." Dit houdt in dat iedereen naar rechtszaken mag komen kijken, dat de rechter zijn beslissing altijd moet uitleggen en dat de rechter zijn uitspraak in het openbaar vertelt. In de wet kunnen wel wat uitzonderingen staan op deze regel (De Nederlandse Grondwet, z.d.). Vanaf de jaren 80 is er dus meer ruimte ontstaan voor journalisten om rechtszaken bij te wonen en hier verslag van te doen. Om de bevindingen uit de periode '80-'89 in perspectief te kunnen zetten, is gekozen om ook de perioden '10-'19 van het huidige millenium te onderzoeken. Een onderzoek naar deze laatste periode geeft het meest representatieve beeld over de huidige framing van zedenzaken.

Het gebruikte nieuwsmedium voor dit onderzoek is het Leidsch Dagblad, een belangrijke lokale speler op het gebied van nieuws uit de Leidse regio (De Jong & Koetsenruijter, 2017, p.15). De krant verschijnt op iedere dag, behalve op zondag.

Om zeker te zijn dat de te analyseren artikelen relevant genoeg waren voor dit onderzoek, werd *purposive sampling* gebruikt om de juiste artikelen te selecteren. *Purposive sampling* betekent dat ieder artikel bepaalde eigenschappen moet bevatten om nuttig te zijn voor het onderzoek (Gobo, 2011). De geselecteerde artikelen voor dit onderzoek moesten meer dan 100 woorden bevatten om verzekerd te zijn dat er voldoende informatie gegeven wordt die nuttig is om te analyseren. Daarnaast moesten de geselecteerde artikelen een link hebben met Leiden, wat inhoudt dat de dader en/of het slachtoffer uit Leiden komt of dat het

zedenmisdrijf in Leiden heeft plaatsgevonden. Als laatste moesten de geselecteerde artikelen de volgende termen bevatten: 'rechtbank', 'aanranding'/'verkrachting' en 'Leiden'. Het was belangrijk dat de artikelen deze woorden bevatten, om zeker te zijn dat dit onderzoek zich bleef focussen op rechtbankverslagen van Leidse zedenzaken.

Voor de periode 1980-1989 werd de database *leiden.courant.nu* gebruikt. De combinatie van de zoektermen 'verkrachting, leiden, rechtbank' leverde 240 resultaten op. De zoektermen 'aanranding, leiden, rechtbank' leverde 63 resultaten op. Voor de periode 2010-2019 werd de database Nexis Uni gebruikt. De combinatie van de zoektermen 'verkrachting, leiden, rechtbank' leverde 65 resultaten op. De zoektermen 'aanranding, leiden, rechtbank' leverde 37 resultaten op. Uit het grote aantal artikelen zijn er 25 artikelen geanalyseerd uit het eerste tijdvak en 16 artikelen uit het tweede tijdvak. Bij kwalitatief onderzoek is het namelijk lastig om vooraf in te schatten hoeveel artikelen geanalyseerd moeten worden. Het begrip 'datasaturatie' speelt dan ook een grote rol. Dit houdt in dat er tijdens het onderzoek een punt is waarop ieder extra gecodeerd artikel geen nieuwe inzichten meer oplevert, maar enkel eerder ontdekte gegevens bevestigt (Baarda et al., 2018, p. 47). Dit punt werd bereikt na het analyseren van in totaal 41 artikelen. Vanaf dit punt was het niet noodzakelijk om nog meer artikelen te analyseren. Een overzicht van de geanalyseerde artikelen is te vinden in bijlage 1.

3.3 Coderen

Coderen is de eerste stap naar het maken van analytische en gefundeerde conclusies over de inhoud van de data. Charmaz (2006) beschrijft coderen als het categoriseren en samenvatten van de data (p. 43). Op basis van de categorieën kunnen er bepaalde thema's of trends geïdentificeerd worden (Hsieh & Shannon, 2005, p.1285).

De eerste stap in het codeerproces is dat van open, of casual, coderen. Bij deze stap worden alle verzamelde artikelen op een systematische manier doorgenomen met als doel de *framing devices* selecteren (Van Gorp, 2007, p. 16; Gagestein, 2015, p. 55). Er zal worden gelet op metaforen, vergelijkingen, voorbeelden, stereotypen en andere tekstuele elementen die verband houden met de framing van zedenzaken. Vervolgens worden er codes toegekend aan deze tekstuele elementen.

De tweede stap in het codeerproces is axiaal coderen. In de lijst van 'open codes' die bij de eerste stap is gemaakt zal worden gezocht naar overkoepelende ideeën en thema's. (Van Gorp, 2007, p. 16). Bij deze tweede stap worden er voorlopige kaders geformuleerd, waarbij bepaalde 'open codes' gecombineerd worden als frame (Gagestein, 2015, p. 54). Van Gorp (2007) benoemt dat het bij deze stap belangrijk is om aandacht te schenken aan de mogelijke *reasoning devices*, zoals verschillende definiëringen van de situatie, het aanduiden

van de oorzaken, morele uitspraken over het thema en het benoemen van oplossingen (p. 15).

De derde stap in het codeerproces is dat van selectief coderen. In deze derde stap worden alle artikelen nogmaals geanalyseerd en wordt er gezocht naar de hoofdpunten van de codes die bij elkaar horen (Gagestein, 2015, p.57). Om deze laatste stap uit te voeren, worden de codes in een *frame matrix* gezet. In de matrix worden de frames in rijen ondergebracht en stellen de kolommen de *framing* en *reasoning devices* voor. Het doel van de matrix is het inzichtelijk maken van de framebundels en het weergeven van de overkoepelende thematische frames.

Concluderend, door het systematisch coderingsproces dat hierboven is beschreven, was het mogelijk om een representatieve frame matrix te construeren. In het volgende hoofdstuk zullen de resultaten van de analyse besproken worden.

4. Resultaten

De inductieve framinganalyse die in het vorige hoofdstuk beschreven staat, heeft geresulteerd in twee dominante frames die aanwezig zijn in de rechtbankverslaggeving van zedenzaken in 1980-1989 en één dominant frame dat aanwezig is in 2010-2019.

In bijlage 3 is de frame matrix terug te vinden met daarin de frames en de bijbehorende *framing devices* en *reasoning devices*. In dit hoofdstuk worden de resultaten van de inductieve analyse gepresenteerd. Allereerst wordt de uitkomst van de open en axiale codering beschreven. Vervolgens wordt er een toelichting gegeven op de gevonden frames aan de hand van een frame matrix. Als laatste worden er nog een paar belangrijke zaken genoemd die de analyse compleet maken.

4.1 Uitkomst open en axiale codering

4.1.1 Open codering

De eerste stap van het coderingsproces bestond uit het open coderen van de tekstuele elementen van rechtbankverslagen. Hierbij werd gelet op kernwoorden, opvallende zinsneden en soms hele alinea's. De open codering resulteerde in 25 codes voor de periode 1980-1989 en in zestien codes voor de periode 2010-2019. De lijst met de open codes is bijgevoegd als bijlage 2. Het open coderen van een kernwoord betekende dat een passage een bepaald woord bevatte dat de hele passage samenvat, bijvoorbeeld:

Misschien was het wel heel onnozel van dat meisje om met jullie mee te gaan
(Leidsch Dagblad, 23 april 1983).

In deze passage is het woord 'onnozel' een kernwoord dat verwijst naar het gedrag van het meisje. Daarnaast bouwen de advocaten van de verdachte een argumentatie rondom de schijnbare onnozelheid van het meisje. Het kernwoord 'onnozel' werd dan ook gecodeerd als 'slachtoffer deels schuldig'.

Het open coderen van een opvallende zinsnede houdt in dat bepaalde rechtbankverslagen zinnen bevatten die goed de hoofdlijn van het verslag weergeven, bijvoorbeeld:

Zo sloeg T. bij de Leidse vrouw haar gebit aan gruzelementen (Leidsch Dagblad, 27 maart 2015).

Het belangrijkste argument dat in dit rechtbankverslag naar voren kwam, was dat de verdachte buitensporig veel geweld gebruikte tijdens de verkrachting. Uit de geciteerde zinsnede blijkt namelijk dat de verdachte het slachtoffer sloeg, dat hij haar in haar gezicht sloeg en dat hij haar zo hard sloeg dat haar gebit kapot was. Vanwege deze drie belangrijke elementen wordt de hele zin gecodeerd als 'gebruik van geweld'.

Naast kernwoorden en zinsneden was het soms relevant dat een hele alinea werd gecodeerd, bijvoorbeeld:

Hij is op zichzelf een aardige, vriendelijke man. Maar hij krypt zijn boosheid en teleurstellingen voortdurend op. Op een gegeven moment komt het tot een uitbarsting en heeft hij zichzelf niet meer in de hand. Dan reageert hij zich vooral af op vrouwen (Leidsch Dagblad, 23 september 1989).

Deze alinea heeft één overkoepelend thema. Er wordt een verklaring gegeven over hoe een dader tot zijn daad is gekomen. Door de advocaat is dit op zo'n manier gedaan, dat het mogelijk is om de dader en zijn motieven te begrijpen. Iedere individuele zin van de alinea draagt daaraan bij. Dit is dan ook de reden dat de hele alinea is gecodeerd als 'verzachtende omstandigheden dader'.

4.1.2 Axiale codering

Na de open codering was het de volgende stap om de verzamelde open codes te groeperen in axiale codes. Dit is gedaan door open codes die binnen hetzelfde thema vallen samen te voegen en een overkoepelende term te geven. Een voorbeeld hiervan zijn de open codes 'slachtoffer deels schuldig', 'verzachtende omstandigheden' en 'slachtoffer liegt'. De open codes zijn verschillend, maar wijzen alledrie op het feit dat het misdrijf niet volledig toegerekend kan worden aan de verdachte. De drie codes, naast nog vier andere codes, zijn samengevoegd onder de axiale code 'vrijpleiten dader'. De axiale coderingsfase resulteerde in vijf axiale codes voor de periode 1980-1989 en vier axiale codes voor de periode 2010-2019.

4.2 Frame matrix

De eerste twee codeerfases van de methode van Van Gorp zijn cruciaal in het identificeren van de aanwezige frames in de rechtbankverslagen. Tijdens de data-analyse zijn er twee dominante frames in de periode van 1980-1989 gevonden en één dominant frame in de periode van 2010-2019. Met dominante frames wordt bedoeld dat deze frames het vaakst voorkwamen in de rechtbankverslagen. De drie frames worden overzichtelijk weergegeven in

een frame matrix. Deze matrix is te vinden in bijlage 3. In paragraaf 4.2.1, 4.2.2 en 4.2.3 worden de frames toegelicht met behulp van citaten uit de rechtbankverslagen.

4.2.1 Frame 1: De onschuldige dader

Het frame van 'de onschuldige dader' is het eerste overheersende frame in rechtbankverslagen uit de periode 1980-1989. Het frame komt voort uit de axiale codering 'vrijpleiten dader'. In rechtbankverslagen met dit frame wordt ten eerste ingespeeld op het feit dat veel levensomstandigheden invloed hebben gehad op de dader waardoor hij het zedenmisdrijf heeft gepleegd. Deze levensomstandigheden zijn als het ware verzachtende omstandigheden die ertoe hebben geleid dat de dader 'niet anders kon'. Een voorbeeld van een passage waarin dit frame duidelijk naar voren komt:

De raadsman van de verdachte, mr. Evers, wees op onduidelijkheden in de bewijsvoering. Zo kwam er pas na twee dagen een bekentenis die volgens hem onzuiver is. Ook roerde hij de achtergrond van zijn cliënt aan[:] 'Hij is zwakbegaafd en kan moeilijk lezen en schrijven. Hij heeft grote maatschappelijke problemen en kan zijn kinderen moeilijk de baas zijn, daarom moet de Riagg het gezin helpen' (Leidsch Dagblad, 14 september 1988 a).

In deze passage gebruikt de advocaat van de verdachte bepaalde levensomstandigheden als argumentatie om het zedenmisdrijf te verklaren. Hij roept de rechters er als het ware toe op om genoeg aandacht te besteden aan deze omstandigheden.

Ten tweede wordt dit frame meerdere malen toegepast door het slachtoffer aan te merken als medeverantwoordelijke voor het zedenmisdrijf. Zo zou het slachtoffer zich op een bepaalde manier profileren of bepaalde keuzes hebben gemaakt waardoor ze de verdachte heeft verleid tot een zedendelict. Wederom wordt door het frame benadrukt dat de verdachte door het gedrag van het slachtoffer echt 'niet anders kon'. Uit de geanalyseerde verslagen kwamen verschillende voorbeelden naar voren waarin dit frame werd gebruikt in verband met het gedrag van het slachtoffer, bijvoorbeeld:

(1) Onder die omstandigheden toog verdachte die avond naar Noordwijk, naar één van de vele dancings. Daar zag hij wat hij volgens zijn raadsman zocht: 'Een blond meisje, volgroeid en de borsten aardig geprofileerd'. Met flink wat bloot ook. Mr. Spong [advocaat verdachte]: 'Ik wil niet zeggen: ze vraagt erom. Maar ik ben er niet ver vandaan als ik zeg dat ze het mannelijke bezoekers wel aardig moeilijk maakt' (Leidsch Dagblad, 15 oktober 1983 a)

(2) *De raadsman van de verdachte pleitte voor een geheel voorwaardelijke straf. Mr. Van der Plas vroeg begrip voor het gedrag van zijn cliënt. De meisjes waren volgens hem [dader] immers vlot met de verdachte meegegaan en het was naar zijn zeggen dus niet vreemd dat zijn cliënt dacht 'dat ze wel wat wilden'* (Leidsch Dagblad, 15 november 1985).

In beide passages wijst de advocaat van de verdachte naar het gedrag van het slachtoffer en de wijze waarop ze zich profileerde en de keuzes die ze maakte. Vervolgens suggereert de advocaat dat ditzelfde gedrag van het slachtoffer ertoe heeft geleid dat het zedendelict heeft plaatsgevonden. Wederom wordt door gebruik van dit frame aan de rechter gevraagd om genoeg aandacht te besteden aan de omstandigheden die zich afspeelden voorafgaand aan het conflict.

Het frame 'de onschuldige dader' suggereert dat niemand als dader wordt geboren, aangezien er altijd externe factoren zijn die eraan bijdragen dat de verdachte bepaalde misdrijven pleegt. Vanuit dit frame wordt door de advocaat van de verdachte dan ook benadrukt dat empathie met de verdachte belangrijk is, omdat wij ook zo hadden kunnen handelen als we dezelfde omstandigheden hadden gehad.

Het frame 'de onschuldige dader' wordt met name toegepast door de advocaat van de verdachte. De framing devices die dit frame vormgeven zijn bewoordingen als 'moeilijke levensomstandigheden', 'verdachte is zwakbegaafd', of 'dat is onnozel van het meisje (slachtoffer)'. In de artikelen met dit frame komt ook de officier van justitie aan het woord. Deze persoon richt zich vooral op de verschrikkelikheden die het slachtoffer zijn aangedaan. Opvallend is dat dit laatste aspect weinig aandacht krijgt in artikelen met het frame 'onschuldige dader'. Het lijkt alsof de journalist meer woorden besteed aan de argumentatie van de advocaat van de verdachte dan aan die van de officier.

4.2.2 Frame 2: Machtsverhoudingen

Het tweede en laatste dominante frame in de rechtbankverslagen van 1980-1989 is het frame 'machtsverhoudingen'. Dit frame wordt met name toegepast door de journalist en de officier van justitie. Het frame komt voort uit een samenvoeging van de axiale coderingen 'verhouding dader/slachtoffer' en 'gedrag dader/slachtoffer'. In rechtbankverslagen met dit frame wordt vooral de nadruk gelegd op de verschillen tussen het dader en het slachtoffer. De dader en het slachtoffer zijn namelijk erg verschillend van elkaar, wat een zedenmisdrijf in de hand kan werken. Ze zijn fysiek verschillend, maar ook het gedrag is verschillend waardoor er een

bepaalde machtsverhouding ontstaat ten nadele van het slachtoffer. Allereerst wordt met dit frame in verschillende verslagen gefocust op fysieke verschillen, bijvoorbeeld:

(1) Mevrouw Klopper [officier van justitie]: Ik heb bewijs voldoende. De verklaringen van de vrouw en de stille getuigen ter plaatse. De vrouw vermoedde niet wat de man met haar van plan was. Tot haar grote schrik kwam ze daar achter toen ze op de grond werd gedrukt. Ze durfde zich niet te verzetten vanwege het stevige postuur van de man' (Leidsch Dagblad, 8 augustus 1986).

(2) De man pleegde zijn daad samen met een ander – hij hoorde dezelfde straf eisen – in Zoetermeer waar het tweetal een avondje uit was. In een boerderij zochten ze toenadering tot een frêle meisje. Maar dat gaf direct te kennen daarvan niet gediend te zijn. het tweetal bleef echter aandringen, ook nadat zij het etablissement had verlaten. Op een gegeven moment merkte zij dat ze werd achtervolgd door het tweetal, dat haar vervolgens beetgreep, haar over de straat sleepte naar een bosjesrijke omgeving en haar verkrachtte. Beide mannen vergrepen zich aan de jonge vrouw (Leidsch Dagblad, 21 september 1988).

In de eerste passage benadrukt de officier van justitie dat de dader een stuk groter was dan het slachtoffer. De dader drukte het slachtoffer op de grond, en het slachtoffer wist niet hoe ze zich moest verzetten toen ze op de grond lag. De journalist in de eerste passage voegt zelf weinig toe aan het frame, maar laat het frame ontstaan door de citaten die hij uitkiest om te vermelden.

Dit is een verschil met de tweede passage. In dit stuk gebruikt de journalist zijn eigen woorden om het fysieke verschil tussen de daders en het slachtoffer te benadrukken. Het slachtoffer is een teer, 'frêle' meisje dat in eerste instantie niet ingaat op de avances van de daders. De daders zijn echter fysiek verschillend van haar, ze zijn namelijk een stuk krachtiger. De journalist beschrijft ten eerste dat de daders het slachtoffer beetgrepen. Het woord 'beetgrepen' heeft een sterke connotatie, namelijk dat de daders veel kracht gebruikten om het slachtoffer te pakken. Ze achtervolgen het slachtoffer en slepen haar naar de bosjes. Het woord 'slepen' impliceert dat de daders fysiek sterker waren dan het slachtoffer, omdat ze haar de bosjes in kregen.

Door expliciet te benadrukken dat de verdachte een groot postuur heeft of dat het slachtoffer tenger is, wordt er een beeld geschapen dat beide zich van nature al in een ongelijke positie ten opzichte van elkaar bevinden. Vanuit die ongelijke positie is de stap naar een zedenmisdrijf sneller gemaakt dan wanneer beide partijen gelijkwaardig zouden zijn. De

verdachte heeft namelijk door zijn grotere bouw een machtspositie ten opzichte van het 'zwakker' gebouwde slachtoffer.

Het frame 'machtsverhouding' wordt ook gebruikt om te benadrukken dat er een verschil is in het gedrag van de verdachte en het slachtoffer, bijvoorbeeld:

(1) Volgens Klopper [officier van justitie] had de vrouw wel degelijk geprobeerd zich te verzetten tegen de avances van de verdachte in de nacht van 11 op 12 juni 1986, maar was zij daar slechts ten dele toen in staat. Tijdens de zitting werd ook een verklaring aangehaald van een andere vrouw, die had gezegd dat de man opdringerig was. [...] De advocaat van de verdachte sloot niet uit dat de vrouw ook door de man was omgepraat. 'Misschien heeft hij als gladde prater ook het slachtoffer er wel laten intuïneren en heeft zij er later spijt van gekregen' veronderstelde Lever. (Leidsch Dagblad, 7 september 1988 a)

(2) De doodsbange vrouw liet toe dat de mannen daarna met haar meegingen naar huis, waar zij nog drie keer werd verkracht (Leidsch Dagblad, 5 oktober 1988).

Beide citaten laten zien dat verdachte en slachtoffer zich in een ongelijkwaardige positie bevinden. De verdachte is overtuigend en gebruikt dwang om het bange slachtoffer om te praten en ervoor te zorgen dat ze doet wat hij zegt. In de eerste passage parafraseert de journalist de officier van justitie als zij zegt dat het slachtoffer zich probeerde te verzetten, maar dat dit niet lukte. De verdachte was schijnbaar opdringerig, blijkt uit de zin erna. Het is opvallend dat het citaat van de advocaat van de verdachte het frame ondersteunt. Hij benoemt dat de verdachte een gladde prater is, wat blijkbaar zo overtuigend was dat hij het slachtoffer kon ompraten om toch met hem mee te gaan.

De tweede passage bevat de woorden van de journalist. Deze beschrijft dat de vrouw zo bang was, dat zij toeliet dat de mannen mee naar haar huis gingen om haar daar nog drie keer te verkrachten. Dit toont aan dat er zo'n machtsverschil was tussen de daders en het slachtoffer, dat zij haar zo ver kregen dat ze naar haar huis gingen. De daders oefenen macht uit over het slachtoffer.

Uit de artikelen komt niet duidelijk naar voren hoe de scheve machtsverhouding opgelost kan worden. Een suggestie is dat het achterliggende probleem van de ongelijke machtspositie opgelost kan worden door het maatschappelijke narratief van de positie van man en vrouw te veranderen (Rijksoverheid, 2022). Vanuit het frame 'machtspositie' is het namelijk een maatschappelijk probleem dat de man nog steeds als sterker en belangrijker wordt gezien dan de vrouw. Gelijkwaardigheid is een belangrijke morele en emotionele basis van waaruit gehandeld moet worden om het probleem van ongelijkwaardigheid op te lossen.

De framing devices die het frame 'machtsverhoudingen' construeren zijn onder andere 'stevig postuur,' 'frêle meisje', 'laten intuïneren' en 'aandringen'. Het is opvallend dat vooral de journalist dit frame op een bepaalde manier neerzet door zijn woordgebruik. De advocaat van de verdachte draagt in de periode van 1980-1989 niet veel bij aan dit tweede frame, maar positioneert zich vooral aan de hand van het eerste frame, de onschuldige dader.

4.2.3 Frame 3: Het perfecte plaatje

In de geanalyseerde rechtbankverslagen van de periode 2010-2019 kwam een duidelijk overheersend frame naar voren, namelijk het frame van 'het perfecte plaatje'. Het frame komt voort uit een samenvoeging van de axiale coderingen 'dader is een monster' en 'slachtoffer is verzwakt'. In rechtbankverslagen met dit frame wordt gebruik gemaakt van één van de meest voorkomende verkrachtingsmythen, namelijk dat er sprake is van een perfecte dader en een perfect slachtoffer bij een zedenmisdrijf (Breen et al., 2017). Volgens Christie (1986) is het perfecte slachtoffer een zwakke en onschuldige vrouw. De dader daarentegen is 'groot en slecht'. Het frame 'het perfecte plaatje' wordt veelal gebruikt om de dader af te schilderen als een afschuwelijk monster en het slachtoffer als onschuldig en weerloos, bijvoorbeeld:

(1) Als een roofdier zou hij achter het slachtoffer aan geslopen zijn, door de Hogewoerd en langs De Plantage, naar het studentenhuus in Leiden waar ze woonde. In het halletje kneep hij haar keel dicht en verkrachtte hij haar. Het gewelddadig incident in de nacht van 26 januari dit jaar duurde hooguit zeven minuten. De gealarmeerde politie trof de studente onder het bloed aan. 'Een hele heftige verkrachting', zei de voorzitter van de rechtbank in Den Haag gisteren. In het verdachtenbankje zat een gedrongen, 29-jarige Leidenaar, met een kaalgeschoren hoofd. 'Ik heb er niets mee te maken', zei hij droogjes tegen de rechtbank (Leidsch Dagblad, 5 oktober 2013).

(2) Een 20-jarige homoseksuele jongeman zocht anderhalf jaar geleden warmte en genegenheid bij Leidenaar Roy P. (24). Maar die beet hem tijdens hun eerste date al toe: 'Jij bent mijn bitch!' Nog diezelfde nacht verkrachtte Roy het als 'kwetsbaar' omschreven slachtoffer, meent de officier van justitie. Zij eiste gisteren bij de Haagse rechtbank tien maanden cel tegen P. (Leidsch Dagblad, 17 februari 2015).

In de eerste passage houdt de journalist enerzijds afstand door 'zou' te gebruiken in de eerste zin, anderzijds laat hij in het midden van wie die kwalificatie 'roofdier' is. Ook in de rest van het artikel volgt hij het betoog van de officier. De officier bestempeld de verkrachting als 'heel

heftig', de journalist doet dit al eerder in het artikel door te spreken over een 'gewelddadig incident'.

De tweede passage spreekt aan de ene kant het 'perfecte plaatje-frame' tegen, omdat het slachtoffer in deze zaak een man is. Dat staat haaks op het 'ideale slachtoffer', een zwakke vrouw. Alsnog wordt het slachtoffer door de officier van justitie betiteld als kwetsbaar, wat wel past binnen het archetype 'ideale slachtoffer'. De journalist volgt deze lijn in het artikel. Ook wordt ook in deze passage de dader afgeschilderd als een oudere en agressieve dader. Zo beschrijft de journalist dat de dader al tijdens zijn eerste date het slachtoffer iets 'toebeet'. Het woord 'toebijten' bevat een bepaalde agressie, wat bijdraagt aan het brute karakter van de dader. Daardoor past het artikel alsnog in het 'perfecte plaatje-frame'.

In de geanalyseerde nieuwsartikelen met dit frame is het vooral de verslaggever zelf die het frame 'het perfecte plaatje' toepast. Het neerzetten van de verdachte als een 'roofdier' heeft een dehumaniserend effect. De verdachte wordt namelijk op die manier niet meer als mens gezien, maar als een ongenadig monster. In het tweede citaat wordt het slachtoffer neergezet als kwetsbaar. Door een brute, haast beestachtige dader tegenover een broos slachtoffer neer te zetten, wordt het idee versterkt dat er één bepaalde dader is bij zedenmisdrijven en één bepaald slachtoffer.

Als de twee elkaar ontmoeten ontstaat er een probleem, namelijk dat er een grote kans is op een zedenmisdrijf. Het is echter lastig om de verantwoordelijkheid voor dit probleem aan iets of iemand toe te schrijven. Het is haast per toeval dat de twee elkaar treffen. De oplossing is duidelijk: het weerloze slachtoffer moet beschermd worden tegen de monsterlijke dader. De dader moet op zijn beurt gestraft worden door politie en justitie. Het heersende morele gevoel bij dit frame is dat de zwakkeren beschermd moeten worden en dat degenen die een fout begaan daar ook voor gestraft moeten worden. Dat wordt in dit frame gedaan vanuit een gevoel voor rechtvaardigheid.

De framing devices die dit frame tot stand brengen, zijn onder andere woorden en zinnen als "weinig inlevingsvermogen", "roofdier", "kwetsbaar" en "er was dusdanige psychische druk dat het meisje zich er niet tegen kon verzetten". Het frame wordt met name toegepast door de journalist zelf en de rechtbank.

4.2.4 Bijzonderheden

Uit bovenstaande resultaten lijkt het alsof er een scherpe grens getrokken kan worden tussen de twee tijdvakken wat betreft framing. Dit is niet het geval. In het eerste tijdvak waren het 'onschuldige dader-frame' en het 'machtsverhoudingen-frame' dominant. Toch waren er in deze periode artikelen die het 'perfecte plaatje-frame' bevatten, bijvoorbeeld:

Bij verdachte waren de stoppen toen min of meer al doorgeslagen, zo schetste de advocaat. Bruut gedrag dat volgens mr. Spong [advocaat verdachte] samenhang met het hersentrauma dat zijn cliënt op 12-jarige leeftijd op liep bij een auto-ongeluk (Leidsch Dagblad, 15 oktober 1983 a).

Deze passage is afkomstig uit een rechtbankverslag, getiteld: *'Man (23) nam twaalfjarig meisje mee. Officier: heel erg grof geval van verkrachting'*. Uitspraken van de advocaat als 'de stoppen doorgeslagen' of 'bruut gedrag' schetsen het beeld dat de verdachte een imposante, woeste man is. Het slachtoffer is daarentegen een twaalfjarig meisje en door de journalist wordt geschreven dat ze *'volkomen overstuur'* (Leidsch Dagblad, 15 oktober 1983 a) werd aangetroffen na het misdrijf. Deze omschrijvingen van de dader en het slachtoffer passen binnen het 'perfecte plaatje-frame' dat dominant is in het tweede tijdvak.

In het tweede tijdvak zijn ook artikelen te vinden die juist passen binnen de gevonden frames van het eerste tijdvak. Bijvoorbeeld:

'De verdachte heeft ernstig misbruik gemaakt van de afhankelijke positie waarin haar dochter ten opzichte van haar verkeerde, van het overwicht dat zij als moeder had. Ze heeft zich louter en alleen laten leiden door haar eigen belangen en zich niet bekommerd om de gevoelens van haar dochter', meent de rechtbank, die spreekt van dusdanige psychische druk dat het meisje zich er niet tegen kon verzetten. 'Ze heeft met haar handelen de normale ontwikkeling van haar dochter in een kwetsbare periode van haar leven ernstig in gevaar gebracht.' (Leidsch Dagblad, 4 november 2014).

In deze passage maakt de rechtbank duidelijk dat de dochter afhankelijk was van de moeder, en dat de moeder hier misbruik van heeft gemaakt. Dat past binnen het 'machtsverhoudingen-frame' dat dominant is in het eerste tijdvak. De journalist volgt deze lijn, als hij de rechtbank parafraseert die zegt dat het meisje 'zich er niet tegen kon verzetten'. Het meisje was kwetsbaar en het lijkt alsof zij geen eigen wil had ten opzichte van haar moeder.

Bij het opstellen van de frame matrix is een aantal axiale coderingen niet meegenomen in de matrix. In de periode 1980-1989 zijn dit de axiale coderingen 'veroordeling misdrijf' en 'beschrijving misdrijf'. Beide coderingen waren met name gerelateerd aan zeer feitelijke beschrijvingen van het zedendelict. Bij nader inzien kwam hier niet voldoende bijzondere informatie uit die uitnodigde tot verder onderzoek.

Uit de periode 2010-2019 is de axiale codering 'verhouding dader/slachtoffer' niet meegenomen in de matrix. Deze axiale codering was opgebouwd de open codes 'dader en slachtoffer zijn bekenden' en 'dader doelt op willekeurige slachtoffers'. De twee codes sluiten elkaar voor een groot deel uit, waardoor het niet van toegevoegde waarde zou zijn om de

axiale codering toe te voegen aan de matrix. De tweede axiale codering die niet is meegenomen is 'gedrag dader'. Deze axiale codering bevat drie open codes die te algemeen waren en dus niet onder 'dader is een monster' hoorden. De codes bevatten echter zo weinig nuttige informatie dat ze niet zijn toegevoegd aan de matrix.

Samengevat zijn met behulp van de kwalitatieve inhoudsanalyse zes axiale codes in de periode van 1980-1989 en vier axiale codes in de periode van 2010-2019 geconstrueerd. Deze axiale codes zijn vervolgens samengevoegd tot drie frames, namelijk het 'onschuldige dader-frame', het 'machtsverhoudingen-frame' en 'het perfecte plaatje-frame'.

5. Conclusie

Het doel van deze scriptie is om een antwoord te geven op de volgende onderzoeksvraag: *“Hoe worden Leidse zedenzaken geframed in het Leidsch Dagblad tussen 1980-1989 en 2010-2019?”* Er is onderzocht hoe rechtbankverslaggevers van het Leidsch Dagblad verslag hebben gedaan van Leidse zedenzaken in twee perioden. Met een literatuurstudie als startpunt zijn allereerst de concepten nieuwswaarden, framing en verkrachtigingsmythen toegelicht. Dat was noodzakelijk om deze masterscriptie in de juiste context te kunnen plaatsen. Vervolgens is met behulp van een kwalitatief onderzoek met framinganalyse een antwoord gevonden op bovenstaande onderzoeksvraag. Het antwoord zal in dit hoofdstuk gepresenteerd worden.

Tijdens de analyse zijn er 25 rechtbankverslagen in de periode van 1980-1989 geanalyseerd en 16 in de periode van 2010-2019. De eerste stap van het coderingsproces, het open coderen, leverde 25 unieke open codes voor de eerste periode op en 16 unieke codes voor de tweede periode. In de tweede stap, het axiale coderen, bleven er in de eerste periode zes axiale coderingen over en vier in de tweede periode. De axiale coderingen zijn samengevoegd tot drie representatieve frames. De frames zijn als laatste uiteengezet in een frame matrix (bijlage 3), inclusief bijbehorende *reasoning devices* en *framing devices*.

Uit de resultaten van de analyse is gebleken dat er twee overheersende frames in de periode van 1980-1989 aanwezig zijn, en één dominant frame in de periode 2010-2019. Deze frames zijn achtereenvolgens het ‘onschuldige dader-frame’ en het ‘machtsverhoudingen-frame’ in de periode 1980-1989, en ‘het perfecte plaatje-frame’ in de periode 2010-2019.

Ten eerste, het frame ‘onschuldige dader’ houdt in dat rechtbankverslagen in de periode van 1980-1989 zich focussen op aspecten die de dader vrijpleit van de gepleegde zedenmisdriven. Vaak benoemt de advocaat van de verdachte dat er verzachtende omstandigheden zijn die een rol spelen, zoals moeilijke gezinssituaties of de invloed van alcohol. Het probleem is namelijk dat de verdachte een misdaad zou hebben gepleegd als gevolg van alles wat hij heeft meegemaakt. Vanuit dit frame is het dan ook belangrijk dat alle de rechtsstaat genoeg aandacht besteedt aan de omstandigheden waardoor het misdrijf heeft plaats gevonden. Dit frame benadrukt dat niemand als een dader wordt geboren, maar dat er invloeden van buitenaf een rol spelen. Het is dan ook belangrijk dat men zich empathisch opstelt.

Naast de verzachtende omstandigheden krijgt het gedrag van het slachtoffer bij dit frame veel aandacht. Het slachtoffer zou namelijk bepaald gedrag van de verdachte uitgelokt hebben door de houding of de manier van kleden. Dit is meerdere keren volgens de advocaat van de verdachte een reden om de verdachte in kwestie vrij te pleiten van enige rechtsvervolgning.

Ten tweede, het frame 'machtsverhoudingen' betekent dat rechtbankverslagen in de eerste periode een overheersend accent leggen op de verschillen tussen de verdachte en het slachtoffer. Dit accent wordt met name gelegd door de journalist zelf en de officier van justitie. Uit de analyse bleek dat de verschillen enerzijds fysiek zijn, aangezien de verdachte vaak sterk en groot is en het slachtoffer zwakker. Anderzijds zijn de verschillen tussen de twee ook zichtbaar in het gedrag. Een journalist beschrijft de verdachte vaak als dwingend, overtuigend en het slachtoffer als bang en meegaand.

Het machtsverschil tussen dader en slachtoffer is een probleem. Ze bevinden zich namelijk letterlijk en figuurlijk in een ongelijke positie ten opzichte van elkaar, wat een zedenmisdrijf in de hand werkt. Dat komt ook duidelijk naar voren in de rechtbankverslagen van de eerste periode. De maatschappij zou verantwoordelijk gehouden kunnen worden voor dit probleem. Zij houdt namelijk het idee in stand dat de verdachte van een zedenmisdrijf, vaak een man, machtiger is dan het slachtoffer, vaak een vrouw. Een verandering in het narratief rondom mannen en vrouwen zou een mogelijke oplossing zijn. Man en vrouw zijn namelijk gelijkwaardig.

Het derde en laatste frame, 'het perfecte plaatje' is overheersend in de periode van 2010-2019. Het frame speelt in op het idee dat er bij zedenmisdrijven één soort dader is en dat het slachtoffer één soort persoon is. Het perfecte slachtoffer is namelijk een zwakke onschuldige vrouw en de dader is een ontembaar monster. Er ontstaat een probleem als de twee elkaar ontmoeten. Er is niet één duidelijke verantwoordelijke voor dit probleem aan te wijzen. Het kan eerder gezien worden als simpelweg 'pech' dat de twee elkaar tegenkomen. Een oplossing voor het probleem is dat de 'monsterlijke' dader gestraft moet worden, om zo het weerloze slachtoffer te redden. De verantwoordelijkheid voor die oplossing ligt bij politie en justitie, vanuit het rechtvaardige idee dat zwakkeren beschermd moeten worden en dat fouten bestraft worden. Het is met name de journalist die dit frame toepast, door bijvoorbeeld de verdachte te beschrijven als een roofdier en het slachtoffer als kwetsbaar.

Er was wel een zekere overlap te vinden tussen de twee tijdvakken wat betreft de framing. Zo bevatte de eerste periode ook artikelen die aansloten bij het 'perfecte plaatje-frame'. Daarnaast had het tweede tijdvak een aantal artikelen waar het 'machtsverhoudingen-frame' van toepassing was.

Concluderend, de framing van zedenzaken in het *Leidsch Dagblad* is verschillend tussen de twee perioden, met hier en daar wat overlap. In de eerste periode, van 1980-1989, wordt met name gebruik gemaakt van het 'onschuldige dader-frame' en het 'machtsverhoudingen-frame'. In de tweede periode, van 2010-2019 ligt overheerst 'het perfecte plaatje-frame'.

6. Discussie

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een kwalitatieve inhoudsanalyse, met een focus op frameanalyse. Met behulp van deze analyse zijn drie frames geformuleerd. In dit hoofdstuk zal ik eerst een mogelijke verklaring geven waarom juist deze frames dominant zijn in bepaalde periodes. Ten tweede maak ik een koppeling met de literatuurstudie die eerder in deze scriptie is gedaan en zal ik aangeven in hoeverre de onderzoeksresultaten van deze scriptie een aanvulling zijn op de bestaande literatuur. Als laatste zal ik ingaan op de limitaties van dit onderzoek en geef ik aanbevelingen voor eventueel vervolgonderzoek.

De jaren 70, voorafgaand aan de eerste bestudeerde periode van dit onderzoek, kenmerkte zich door de seksuele revolutie. Er ontstond een enorme vrijheid rondom seks en seksuele moralen. Tegen het eind van de jaren 70 kwam er in een aantal opzichten een einde aan de seksuele revolutie. Het verzet tegen seksueel geweld nam steeds meer toe (Wouters, 1995, p.73). Het is niet bewezen dat de media door deze revolutie meer aandacht ging besteden aan zedenzaken. Wouters (1995) concludeert wel dat in de media met name de ellende rondom seks aandacht ging krijgen vanaf de jaren 80, denk bijvoorbeeld aan seksueel misbruik in het gezin en door pedoseksuelen. Het is een opvallende correlatie; rechtbankverslagen van zedenzaken werden steeds vaker gepubliceerd vanaf het einde van seksuele revolutie.

In de tweede periode, 2010-2019, krijgt het begrip 'verkrachtingscultuur' een prominenter rol. De opkomst van de #MeToo beweging, een initiatief tegen seksuele intimidatie, aanranding en misbruik zorgde ervoor dat seksueel geweld meer onder de aandacht kwam.

Uit de resultaten van de analyse is gebleken dat er twee overheersende frames in de periode van 1980-1989 aanwezig zijn, en één dominant frame in de periode 2010-2019. Deze frames zijn achtereenvolgens het 'onschuldige dader-frame' en het 'machtsverhoudingen-frame' in de periode 1980-1989, en 'het perfecte plaatje-frame' in de periode 2010-2019.

In de literatuurstudie voorafgaand aan de inhoudsanalyse is er aandacht besteed aan verkrachtingsmythen, ofwel stereotypen rondom seksueel geweld. Een veelvoorkomende verkrachtingsmythe is het onderscheid tussen ideale slachtoffers en slachtoffers die het eigenlijk niet verdienen om een slachtoffer genoemd te worden, omdat ze het er zelf naar gemaakt hebben (Christie, 1986). Deze verkrachtingsmythe is duidelijk terug te vinden in het 'perfecte plaatje-frame', in het tweede tijdvak. In artikelen met dit frame wordt het slachtoffer beschreven als een kwetsbare, zwakke prooi dat wordt gegrepen door een bruut monster. Door de manier waarop het frame wordt toegepast is er geen twijfel over mogelijk dat het slachtoffer onschuldig is. Deels is de verkrachtingsmythe van het ideale slachtoffer ook

toepasbaar op het 'machtsverhoudingen-frame'. Er is een duidelijk verschil tussen de grote, brute dader en het weerloze zwakke slachtoffer (Christie (1986).

Het onderzoek van Burt (1980) toonde aan dat er een idee heerst dat een slachtoffer kan uitlokken doordat ze zich uitdagend gedraagt. Dit vooroordeel rondom seksueel geweld komt met name terug in het 'onschuldige dader-frame'. In meerdere artikelen met dit frame wordt het gedrag of de manier van kleden van het slachtoffer bestempeld als aanleiding tot de verkrachting. De bevindingen van de analyse in deze masterscriptie bevestigen ook de conclusies van Bonnes (2011). Zij beschrijft dat veel artikelen uit haar analyse mythes bevatten die minder de nadruk leggen op de rol van de dader bij de verkrachting. In overeenkomst met de analyse van Bonnes (2011), wordt ook in deze scriptie door het 'onschuldige dader-frame' bevestigd dat veel rechtbankverslagen de focus leggen op elementen die de verdachte vrijpleiten, zoals de invloed van drugs of alcohol.

De gevonden frames in beide perioden zijn ook terug te vinden in het eerdere onderzoek van Breen et al (2017). Zij concludeerden dat in de door hun onderzochte artikelen er veelal wordt gesproken van het archetypische 'goede slachtoffer'. Dit komt overeen met het 'machtsverhoudingen-frame' en het 'perfecte plaatje-frame'. De benoeming van een 'goed' slachtoffer betekent dat er ook een 'slecht' slachtoffer moet zijn (Breen et al., 2017, p.253). Dat tweede soort slachtoffer is terug te vinden in het 'onschuldige dader-frame'. Het slachtoffer door dat frame namelijk een vervangbaar lustobject, die door haar kleding en houding de verdachte aanspoorde tot de verkrachting.

Gedurende de analyse werd duidelijk dat de vooraf bepaalde tijdsperioden te beperkt waren. Met name de tweede periode had minder bruikbare rechtbankverslagen dan verwacht. Het gevolg hiervan is dat de uiteindelijk geformuleerde conclusie wat betreft de framing overtrokken kan zijn, omdat deze is gebaseerd op een klein aantal artikelen. Een limitatie die daaraan gerelateerd is, is het feit dat de onderzochte periodes te dicht op elkaar zitten. Hoewel het alsnog een verschil van 30 jaar is, was het onvermijdbaar dat er enige overlap in de gevonden frames zat. Zo hebben bijvoorbeeld het 'machtsverhoudingen-frame' en het 'perfecte plaatje-frame' veel overeenkomsten in de open codes.

Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de vooraf beschreven methode van Van Gorp (2007). Dat bevordert de interne validiteit, want door zijn systematische stappenplan is het mogelijk om dit onderzoek te reproduceren. Wat betreft de externe validiteit is het onderzoek eenvoudig na te bootsen met andere krantenartikelen.

Vanuit de eerder beschreven limitaties van deze scriptie volgen een aantal aanbevelingen. Vervolgonderzoek naar het onderwerp van framing in zedenzaken zou kunnen focussen op een grotere scope. Een grotere onderzoeksperiode geeft een betere kans dat de uitkomsten generaliseerbaar zijn voor die hele periode. Mocht er in het vervolg nog een keer een comparatief onderzoek uitgevoerd worden naar framing, dan zou het effectiever zijn

om onderzoeksperiodes te kiezen die verder uit elkaar liggen. Op die manier is de kans geminimaliseerd dat de codes overlappen. Als laatste is het nuttig als vervolgonderzoek zich focust op rechtbankverslagen van andere steden. Daardoor wordt duidelijk of de frames uit het *Leidsch Dagblad* overeenkomen met frames uit andere kranten in diezelfde tijdsperiodes. Dit is met name noodzakelijk als het gaat om de generaliseerbaarheid van de onderzoeksresultaten. Dat zou mogelijk een nuance bieden aan de bevindingen uit dit onderzoek.

Bibliografie

- Amnesty (n.d.). MeToo en mensenrechten. *Amnesty International*
- Armat, M. R., Assarroudi, A., Rad, M., Sharifi, H., & Heydari, A. (2018). Inductive and Deductive: Ambiguous Labels in Qualitative Content Analysis. *The Qualitative Report*, 23(1), 219-221.
- Babbie, E. (2001). *The Practice of Social Research* (9th edition). Belmont: Wadsworth.
- Baranauskas, A. J. (2020). War Zones and Depraved Violence: Exploring the Framing of Urban Neighborhoods in News Reports of Violent Crime. *Criminal Justice Review*, 45(4), 393-412. <https://doi.org/10.1177%2F0734016820915638>
- Blumell, L. E., Huemmer, J., & Sternadori, M. (2018). Protecting the Ladies: Benevolent Sexism, Heteronormativity, and Partisanship in Online Discussions of Gender-Neutral Bathrooms. *Mass Communication and Society*, 22(3), 365-388. <https://doi.org/10.1080/15205436.2018.1547833>
- Bohmert, M. N., Allison, K., & Ducate, C. (2018). "A rape was reported": construction of crime in a university newspaper. *Feminist Media Studies*, 19(6), 873-889. <https://doi.org/10.1080/14680777.2018.1509104>
- Bohner, G., Eyssel, F., Pina, A., Siebler, F., & Viki, G. T. (2009). Rape myth acceptance: Cognitive, affective, and behavioural effects of beliefs that blame the victim and exonerate the perpetrator. In M. A. H. Horvath & J. M. Brown (Eds.), *Rape: Challenging contemporary thinking* (pp. 17-45). Cullompton, UK: Willan.
- Bonnes, S. (2011). Gender and Racial Stereotyping in Rape Coverage. An analysis of rape coverage in a South African newspaper, Grocott's Mail. *Feminist Media Studies*, 13(2), 208-227. <https://doi.org/10.1080/14680777.2011.623170>
- Boots, R. (2020, 7 september). Pers geweigerd bij zedenzaak in rechtbank: 'Strafrecht moet juist controleerbaar zijn'. *De Gelderlander*.
- Brants, K. (2008). Risico's, schandalen en publiciteit. De nieuwswaardigheid van een falende overheid. *Proces, Tijdschrift voor Strafrechtspleging*, 87(2), 47-55.
- Breen, M. D., Easteal, P., Holland, K., Sutherland, G., & Vaughan, C. (2017). Exploring Australian journalism discursive practices in reporting rape: The pitiful predator and the silent victim. *Discourse & Communication*, 11(3), 241-258. <https://doi.org/10.1177%2F1750481317697858>
- Burger, J. P., & Vanderveen, G. N. G. (2010). Drugs in je drankje. Schuldattributie en genderstereotypen in nieuwsberichtgeving en online discussies. *Tijdschrift Voor Criminologie*, 52(4), 411-421.
- Burt, M. R. (1980). Cultural myths and supports for rape. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38(2), 217-230. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.38.2.217>

- Charmaz, K. (2006). *Constructing Grounded Theory: A Practical Guide through Qualitative Analysis* (1e editie). London: Sage Publications.
- Chamberlain, P., Keppel-Palmer, M., Reardon, S., & Smith, T. (2019). It is criminal: The state of magistrates' court reporting in England and Wales. *Journalism*, 22(9), 2404-2420. <https://doi.org/10.1177%2F1464884919868049>
- Chermak, S. (1995). Crime in the News Media: A refined Understanding of How Crimes Become News. In G. Barak (Red.). *Media, Process, and the Social Construction of Crime* (pp. 95-124). Routledge.
- Christie, N., (1986). The Ideal Victim. In E.A. Fattah (Ed.), *From Crime Policy to Victim Policy*, 17-30. https://doi.org/10.1007/978-1-349-08305-3_2
- Easteal, P., Judd, K. (2008). 'She Said, He Said': Credibility and sexual harassment cases in Australia. *Women's Studies International Forum*, 31(5), 336-344. <https://doi-org.ezproxy.leidenuniv.nl/10.1016/j.wsif.2008.08.009>
- Entman, R. M. (1993). Framing: towards clarification of a fractured paradigm. In D. McQuail (Red.). *McQuail's Reader in Mass Communication Theory* (pp.391-397). SAGE.
- De Jong, J. C., & Koetsenruijter, A. W. M. (2017). *Het versterken van lokale nieuwsmedia: naar een Projectfonds Leidse Journalistiek*. Leiden University Centre for Linguistics.
- De Maeyer, J. (2020). "A Nose for News": From (News) Values to Valuation. *Sociologica*, 14(2), 109-132. <https://doi.org/10.6092/issn.1971-8853/11176>
- Dimitrova, D. V., & Connolly-Ahern, C. (2007). A Tale of Two Wars: Framing Analysis of Online News Sites in Coalition Countries and the Arab World during the Iraq War. *Howard Journal of Communications*, 18(2), 153-168. <https://doi.org/10.1080/10646170701309973>
- Domas White, M., & Marsh, E. E. (2006). Content Analysis: A Flexible Methodology. *Library Trends*, 55(1), 22-45. <https://doi.org/10.1353/lib.2006.0053>
- Dowler, K., Fleming, T., & Muzzatti, S. L. (2006). Constructing Crime: Media, Crime, and Popular Culture. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 48(6), 837-850. <https://doi.org/10.3138/cjccj.48.6.837>
- Drache, D., & Velagic, J. (2014). Sexual Violence Journalism in four leading English language Indian publications before and after the Delhi rape. *Journal of Research in Gender Studies*, 2. 11-38.
- Gagestein, S. (2015). Kwalitatief framingonderzoek als middel voor vergroting van de overtuigingskracht in publieksvoorlichting en reclame. *KWALON* 18(1), 53-58. <http://dx.doi.org/10.5553/KWALON/138515352015018001011>
- Galtung, J., & Ruge, M. H. (1965). The structure of foreign news: The presentation of the

- Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers. *Journal of Peace Research*, 2(1), 64-90. <https://doi-org.ezproxy.leidenuniv.nl/10.1177/002234336500200104>
- García-Perdomo, V., Salaverría, R., Kilgo, D. K., & Harlow, S. (2017). To Share or Not to Share. The influence of news values and topics on popular social media content in the United States, Brazil, and Argentina. *Journalism Studies*, 19(8), 1180-1201. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2016.1265896>
- Gerger, H., Kley, H., Bohner, G., & Siebler, F. (2007). The acceptance of modern myths about sexual aggression schale: development and validation in German and English. *Aggressive Behavior*, 33, 422-440. <https://doi.org/10.1002/ab.20195>
- Gobo, G. (2011). Sampling, Representativeness and Generalizability. In C. Seale, G. Gobo, J. F. Gubrium & D. Silverman (Eds.), *Qualitative Research Practice* (pp. 405-426). SAGE Publications Ltd, <https://dx-doi-org.eur.idm.oclc.org/10.4135/9781848608191.d34>
- Haenen, M. (2021, 26 augustus). Behandeling van slachtoffers zedenzaken is een blamage. *NRC*.
- Harcup, T., & O'Neill, D. (2001). What is News? Galtung and Ruge revisited. *Journalism Studies*, 2(2), 261-280.
- Harcup, T., & O'Neill, D. (2016). What is News? News values revisited (again). *Journalism Studies*, 18(12), 1470-1488. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2016.1150193>
- Hsieh, H., & Shannon, S. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277-1288. <https://doi.org/10.1177/1049732305276687>
- Lagerwerf, L., Taal, E., & Brouwer, P. (2005). Van pers- tot nieuwsbericht? Succesfactoren van persberichten bij Stivoro. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 33(1), 51-71.
- Lonsway, K. A., & Fitzgerlad, L. F. (1994). Rape Myths: In Review. *Psychology of Women Quarterly*, 18(2), 133-164. <https://doi.org/10.1111/J.1471-6402.1994.TB00448.X>
- Lundman, R. J. (2003). The Newsworthiness and Selection bias in News About Murder: comparative and relative effects of novelty and race and gender typifications on newspaper coverage of homicide. *Sociological Forum*, 18(3), 357-386. <https://doi.org/10.1023/A:1025713518156>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2022). Veiligheid van meisjes en vrouwen. Vrouwenemancipatie (gendergelijkheid), Rijksoverheid.nl.
- Molducci, A. (2020, 6 november). Vier jaar geëist tegen Leidse serieverkrachter: hij ging als een roofdier 's nachts op zoek naar dronken jonge vrouwen in de binnenstad. Hij sleurde ze steegjes in en vergreep zich aan hen. *Leidsch Dagblad*.

- Molducci, A. (2022, 10 februari). OM eist vier jaar celstraf tegen Leidenaar die zijn ex drogeerde met xtc en haar daarna meerdere malen verkrachtte. *Leidsch Dagblad*.
- Moretti, F., Vliet, L. van, Bensing, J., Deledda, G., Mazzi, M., Rimondini, M., Zimmermann & C., Fletcher. (2011). Standardized approach to qualitative content analysis of focus group discussions from different countries. *Patient Education and Counseling*, 82(3), 420-428. <http://dx.doi.org/10.1016/j.pec.2011.01.005>
- O'Hara, S. (2012). Monsters, playboys, virgins and whores: Rape myths in the news media's coverage of sexual violence. *Language and Literature: International Journal of Stylistics*, 21(3), 247-295. <https://doi.org/10.1177%2F0963947012444217>
- O'Neal, E. N. (2017). "Victim is Not Credible": The Influence of Rape Culture on Police Perceptions of Sexual Assault Complainants. *Justice Quarterly*, 36(1), 127-160. <https://doi.org/10.1080/07418825.2017.1406977>
- Pan, Z., & Kosicki, G. M. (1993). Framing analysis: An approach to news discourse. *Political Communication*, 10(1), 55-75. <https://doi.org/10.080/10584609.1993.9962963>
- Pennington, R., & Birthisel, J. (2015). When new media make news: Framing technology and sexual assault in the Steubenville rape case. *New Media & Society*, 18(11), 2435-2451. <https://doi.org/10.1177%2F1461444815612407>
- Pollak, J.M. and Kubrin, C.E. (2007) Crime in the News: How Crimes, Offenders and Victims Are Portrayed in the Media? *Journal of Criminal Justice & Popular Culture*, 14(1), 59-83.
- Ruigrok, N., Kester, B., Scholten, O., Ismaili, N., en Goudswaard, M. (2011). Rechtspraakverslaggeving in een veranderend medialandschap. *Research Memoranda Raad voor de Rechtspraak*, 7(5), 1-165.
- Sacks, M., Ackerman, A. R., & Shlosberg, A. (2017). Rape Myths in the Media: A Content Analysis of Local Newspaper Reporting in the United States. *Deviant Behavior*, 39(9), 1237-1246. <https://doi.org/10.1080/01639625.2017.1410608>
- Schreier, M. (2012). Qualitative Content Analysis. In U. Flick (Ed.), *The SAGE Handbook of Qualitative Data Analysis*. SAGE Publications.
- Sela-Shayovitz, R. (2014). "They Are All Good Boys": The role of the Israeli media in the social construction of gang rape. *Feminist Media Studies*, 15(3), 411-428. <https://doi.org/10.1080/14680777.2014.993675>
- Tranchese, A. (2019). Covering rape: how the media determine how we understand sexualised violence. *Gender and Language*, 13(2), 174-201. <https://doi.org/10.1558/genl.34445>
- Van Gorp, B. (2007). Het reconstrueren van frames via inductieve inhoudsanalyse: uitgangspunten en procedures. *Kwalon*, 12(2), 13-18. <https://doi.org/10.5117/2007.012.002.005>

- Vermaat, A. (2016, 4 oktober). Zedenzaken vragen om een sobere aanpak. *Trouw*.
- Wouters, C. (1995). De lustbalans van liefde en seks, ontwikkelingen sinds de seksuele revolutie. *Amsterdams Sociologisch Tijdschrift*, 22(2), 368-402.

Bijlagen

Bijlage 1: Corpus

Leidsch Dagblad. 1983, 28 januari. <i>Politie pakt verkrachter</i>
Leidsch Dagblad. 1983, 29 januari. <i>Verkrachting meisje: jaar straf geëist</i>
Leidsch Dagblad. 1983, 23 april. <i>Eis tegen verkrachters: jaar en vijftien maanden</i>
Leidsch Dagblad. 1983, 17 juni. <i>Rechter gruwet van verkrachting: "U bent een gevaarlijk heerschap"</i>
Leidsch Dagblad. 1983, 15 oktober (a). <i>Man (23) nam twaalfjarig meisje mee. Officier: heel erg grof geval van verkrachting</i>
Leidsch Dagblad. 1983, 15 oktober (b). <i>Eis van een jaar voor verkrachten van zus</i>
Leidsch Dagblad. 1983, 20 oktober. <i>Leidenaar (23) blijft verkrachting ontkennen</i>
Leidsch Dagblad. 1984, 10 januari. <i>Jaar geëist in hoger beroep tegen verkrachter</i>
Leidsch Dagblad. 1984, 21 maart. <i>Man ontkent verkrachting</i>
Leidsch Dagblad. 1985, 15 november. <i>Poging tot verkrachting: officier eist acht maanden</i>
Leidsch Dagblad. 1985, 4 december. <i>Vijf jaar geëist voor verkrachting en diefstallen. Verdachte onmiddellijk in cel gezet</i>
Leidsch Dagblad. 1985, 7 december. <i>Dienstverlening van 150 uur als straf voor verkrachting</i>
Leidsch Dagblad. 1986, 8 augustus. <i>Eis vijftien maanden voor verkrachting en wapenbezit</i>
Leidsch Dagblad. 1986, 17 november. <i>Celstraf van 18 maanden geëist tegen verdachte verkrachting</i>
Leidsch Dagblad. 1988, 27 januari. <i>Jaar cel geëist tegen twee Leidenaars voor verkrachting toeriste</i>
Leidsch Dagblad. 1988, 29 juli. <i>Eis van 2,5 jaar voor verkrachting</i>
Leidsch Dagblad. 1988, 7 september (a). <i>Eis 9 maanden wegens verkrachting invalide</i>
Leidsch Dagblad. 1988, 7 september (b). <i>Eis negen maanden voor poging tot verkrachting in opvanghuis</i>
Leidsch Dagblad. 1988, 14 september (a). <i>Zestien maanden geëist wegens ontucht</i>
Leidsch Dagblad. 1988, 14 september (b). <i>Half jaar celstraf geëist wegens medeplichtigheid verkrachting</i>
Leidsch Dagblad. 1988, 21 september. <i>Eis van vijf jaar cel wegens verkrachting</i>
Leidsch Dagblad. 1988, 5 oktober. <i>Forse celstraf Leidenaar na verkrachting</i>
Leidsch Dagblad. 1989, 20 januari. <i>Pogingen verkrachting: 18 maanden cel geëist</i>

Leidsch Dagblad. 1989, 23 augustus. <i>Jaar celstraf en tbs geeïst voor aanranding van Leidse vrouw</i>
Leidsch Dagblad. 1989, 16 juni. <i>Vijf maanden cel voor ontucht met meisje (7)</i>
Leidsch Dagblad. 2010, 13 april. <i>Acht jaar cel geëist voor vrouwenhandel</i>
Leidsch Dagblad. 2011, 15 februari. <i>Geen straf na verkrachting Leidse</i>
Leidsch Dagblad. 2013, 4 mei. <i>Acht jaar voor serieverkrachter</i>
Leidsch Dagblad. 2013, 24 mei. <i>'Billenknijper' weer terug in Leiden</i>
Leidsch Dagblad. 2013, 27 juli. <i>Man zegt aanrander Gorlaeus niet te zijn</i>
Leidsch Dagblad. 2013, 26 september. <i>Eis: werkstraf na aanranding</i>
Leidsch Dagblad. 2013, 5 oktober. <i>Eis: zes jaar cel voor verkrachter</i>
Leidsch Dagblad. 2014, 1 mei. <i>'Moeder bood dochter aan vriend aan'</i>
Leidsch Dagblad. 2014, 17 oktober. <i>Brute verkrachter Leidse studente bekend in hoger beroep alsnog</i>
Leidsch Dagblad. 2014, 4 november. <i>Lange straf voor moeder die dochter aanbod aan vriend</i>
Leidsch Dagblad. 2015, 17 februari. <i>Leidenaar wilde meer dan knuffelen alleen: 'Jij bent mijn bitch'</i>
Leidsch Dagblad. 2015, 27 maart. <i>OM eist contactverbod Brahim T.</i>
Leidsch Dagblad. 2016, 17 februari. <i>Verdachte aanranding: 'slachtoffer reed tegen mijn arm'</i>
Leidsch Dagblad. 2016, 17 november. <i>Celstraf na verkrachting en stalking van meisje</i>
Leidsch Dagblad. 2019, 14 juni. <i>Verdachte van verkrachting blijft voorlopig nog vastzitten</i>
Leidsch Dagblad. 2019, 19 oktober. <i>Eis: cel voor masseur</i>

Bijlage 2: Overzicht open en axiale coderingen

1980-1989

Datum	Open code	Axiale code	Fragment
28-01-1983	Slachtoffer verzet zich	Veroordeling misdrijf	“De vrouw die al enige tijd gestommel had gehoord trachtte de man aanvankelijk te verdrijven door hem met een lantaarn op het hoofd te slaan.”
	Leeftijdsverschil dader/slachtoffer	Verhouding dader/slachtoffer	“Op 14 januari was de jongeman omstreeks half één 's nachts, de woning van de bejaarde vrouw binnengedrongen.”
29-01-1983	Slachtoffer deels schuldig	Vrijpleiten dader	“In hoeverre het meisje zelf verstandig heeft gehandeld blijft de vraag, maar er zijn grenzen”
	Verkrachter maakt fout	Veroordeling misdrijf	“Maar er zijn grenzen. Die zijn door de heren ruimschoots overschreden. Bovendien hebben ze zich ook op andere gebieden dan een verkrachting niet onbetuigd gelaten.”
23-04-1983	Slachtoffer deels schuldig	Vrijpleiten dader	“Misschien was het wel heel onnozel van dat meisje om met jullie mee te gaan.”
	Minimaliseren van misdrijf	Vrijpleiten dader	“Maar wat jullie vervolgens met haar hebben uitgehaald is een minne streek ”
	Gebruik van geweld	Beschrijving misdrijf	“het hevig tegenstribbelende meisje bedreigde

			met een metalen kam die hij tegen haar hals drukte zeggende: Als je niet meewerkt snijd ik je strot door.”
	Slachtoffer deels schuldig	Vrijpleiten dader	“De raadslieden beklemtoonden dat het meisje zich zowel in de koffiешop als tijdens de autorit niet afkerig had getoond van met name J.R., met wie ze had gevrijd”
	Slachtoffer deels schuldig	Vrijpleiten dader	“Een tijdens het begin van de autorit ontstane botsing had het meisje niet aangegrepen om bij het ongeluk aanwezige agenten te vertellen dat er handelingen gebeurden die haar niet zinden.”
	Verzachtende omstandigheden dader	Vrijpleiten dader	“ALdus de raadslieden die ook nog de moeilijke gezinsomstandighed en van hun cliënten naar voren brachten”
17-06-1983	Verkrachting wordt gezien als alleen seks	Vrijpleiten dader	“In de nacht van 23 op 24 maart dit jaar zou hij tegen de zin van het meisje gemeenschap met haar hebben gehad.”
	Gebruik van geweld	Beschrijving misdrijf	“Van de verwondingen, die het meisje erbij had opgelopen, waren foto’s gemaakt. Deze bewijsstukken werden door de rechter met de grootste afschuw bekeken.”

	Dader en slachtoffer zijn bekenden	Verhouding dader/slachtoffer	“De 23-jarige Leidenaar gaf in de rechtszaal alleen toe het slachtoffer te kennen.”
15-10-1983 (a)	Gebruik van geweld	Beschrijving misdrijf	““U moet op een erg botte manier tekeer zijn gegaan”, opperde de officier, daaraan toevoegend dat de huisarts bij het meisje een ribkneuzing had geconstateerd.”
	Slachtoffer verzet zich	Veroordeling misdrijf	“In de auto had ze hem zelfs letterlijk van zich afgebeten.”
	Verzachtende omstandigheden dader	Vrijpleiten dader	“Bruut gedrag dat volgens mr. Spong samenhang met het hersentrauma dat zijn cliënt op 12-jarige leeftijd op liep bij een auto-ongeluk”
	Dader had seksuele ontlading nodig	Vrijpleiten dader	“Een maand had hij vastgezet en nu mocht hij voor het eerst een weekeinde met verlof. “Hij had dus een maand niet aan zijn gerief kunnen komen.””
	Slachtoffer deels schuldig	Vrijpleiten dader	“Een blond meisje, volgroeid en de borsten aardig geprofileerd”. Met flink wat bloot ook. Mr. Spong: “Ik wil niet zeggen ze vraagt erom. Maar ik ben er niet ver vandaan als ik zeg dat ze het mannelijke bezoekers wel erg moeilijk maakt.”
	Toestemming om seks te hebben kan	Veroordeling misdrijf	“Als een meisje het ene moment wle wil,

	teruggedraaid worden		betekent dat niet dat ze het andere moment ook wil."
	Verzachtende omstandigheden dader	Vrijpleiten dader	"Als verzachtende omstandigheid voerde de raadsman het feit aan dat zijn cliënt op het fatale moment onder invloed van alcohol verkeerde."
15-10-1983 (2)	Dader was onder invloed	Gedrag dader/slachtoffer	"Dat deed de hasj volgens hem. En de alcohol; naar eigen zeggen had hij dertig glazen bier op toen hij zich aan zijn zus vergreep."
	Gebruik van geweld	Beschrijving misdrijf	"Voordat de verdachte zijn zus overmeesterde en daarbij haar luchtpijp af en toe zodanig dichtkneep dat ze het er benauwd van kreeg."
	Verzachtende omstandigheden	Vrijpleiten dader	"Misdragingen die volgens raadsman X voortvloeiden uit een gevoel van verlatenheid. "Mijn cliënt was net in die periode van zijn vriendin en zijn kind verwijderd."
20-10-1983	Gebruik van geweld	Beschrijving misdrijf	"Gezien de ernst van de zaak - de vrouw was mishandeld en verkeerde volgens de PG destijds in deerniswekkende toestand"
10-01-1984	Dader en slachtoffer zijn bekenden	Verhouding dader/slachtoffer	"PG Bos vond het feit dat de Leidenaar al eens eerder seksueel contact met het meisje had gehad geen

			verzachtend feit.”
21-03-1984	Verkrachting niet mogelijk in huwelijk	Vrijpleiten dader	“Hij (OvJ) zei bovendien bij de strafeis rekening te hebben gehouden met de Islamitische achtergrond van de verdachte vervolgens hij nog steeds met de vrouw is getrouwd”
15-11-1985	Gebruik van geweld	Beschrijving misdrijf	“Het geweld bestond eruit dat hij het 21-jarige Leidse meisje dat naast hem zat stompte en sloeg toen zij niet aan zijn seksuele verlangens wilde voldoen.” “Tijdens de terechtzitting gisteren toonden de meisjes snikkend de gescheurde kleren die hiervan het gevolg waren.” “Van tegenhouden krijg je geen nierkneuzing”
	Minimaliseren van misdrijf	Vrijpleiten dader	“Hier had hij geprobeerd de liftster die naast hem zat tot seksuele daden te overreden en toen dat niet lukte zijn argumenten met enig geweld kracht bijgezet.” “Het is een uit de hand gelopen grap geweest.”
	Slachtoffer deels schuldig	Vrijpleiten dader	“Maar liften zullen ze (slachtoffers) zeker niet meer.” “De meisjes waren volgens hem (dader)

			immers vlot met de verdachte meegegaan en het was naar zijn zeggen dus niet vreemd dat zijn cliënt dacht 'dat ze wel wat wilden'."
04-12-1985	Verkrachting gaat samen met diefstal	Beschrijving misdrijf	"Hoewel hij de verkrachtingen bleef ontkennen, de diefstallen of pogingen daartoe gaf hij gisteren grif toe."
	Dader was onder invloed	Gedrag dader/slachtoffer	"De verdachte zelf zocht de oorzaak van zijn misdragingen in het gebruik van cocaine. Hij zei tien jaar geleden voor het laatst heroïne te hebben gebruikt na een verslavingsperiode van zes jaar."
07-12-1985	Gebruik van geweld	Beschrijving misdrijf	"Zo zou hij haar met een wandelstok hebben geslagen en haar een ketting van een fietsslot om haar nek hebben gelegd oen deze hebben aangetrokken."
	Dader was onder invloed	Gedrag dader/slachtoffer	"Hij (verdachte) had die avond flink wat bier gedronken en daarbij een verdovend middel gebruikt, daardoor was hij agressief geworden."
08-08-1986	Dader is driftig	Gedrag dader/slachtoffer	"Halverwege de zaak stond de 52-jarige Leidenaar driftig op"

			“Met een rood hoofd van opwindung riep hij uit: “Punt 22?”
	Fysieke verschillen dader/slachtoffer	Verhouding dader/slachtoffer	“Ze durfde zich niet te verzetten vanwege het stevige postuur van de man”
	Dader en slachtoffer kenden elkaar niet	Verhouding dader/slachtoffer	“Daar nestelde hij zich op een bankje. Even later kwam er een vrouw naast hem zitten”
17-11-1986	Slachtoffer deels schuldig	Vrijpleiten dader	“De verdachte hield de rechtbank namelijk voor dat niet hij het initiatief tot een seksueel avontuur had genomen, maar het slachtoffer. Die had hem meegetroond de bosjes in.”
	Verkrachting met bedreiging	Beschrijving misdrijf	“De verdachte was haar evenwel in de bosjes naast de weg achtervolgd en had haar daar onder bedreiging met een steeksleutel tot seksuele handelingen aangezet.”
27-01-1988	Slachtoffer deels schuldig	Vrijpleiten dader	“Hij (raadsman verdachte) vond overigens wel dat het meisje grote risico’s had genomen door ‘s avonds in Amsterdam met drie mannen mee te gaan.”
	Slachtoffer liegt	Vrijpleiten dader	“Hij meende bovendien dat het meisje mogelijk door het gebruik van alcohol en hasj zich niet alles meer kan

			herinneren.” “Bos (advocaat verdachte) zei verder dat zijn client homoseksueel is en alleen op verzoek van het meisje met haar geslachtsgemeenschap heeft gehad.”
29-07-1988	Gebruik van geweld	Beschrijving misdrijf	“De Leiderdorper ging op haar hoofd zitten en samen scheurden ze de kleren van het lijf.”
	Achtergrond dader	-	“Hij schetste het beeld van twee mannen die in hun jeugd erg werden verwend. ‘Beiden zijn opgegroeid in een milieu waar alles mag.”
	Verzachtende omstandigheden dader	Vrijpleiten dader	“Waarschijnlijk door vermoeidheid is hij (dader) die nacht zijn kritisch oordeel uit het oog verloren.”
07-09-1988 (a)	Weerloos slachtoffer	Verhouding dader/slachtoffer	“Zij achtte de verkrachting van de Leidse, die aan beide benen is verlamd, wel degelijk bewezen”
	Slachtoffer omgepraat	Gedrag dader/slachtoffer	“Misschien heeft hij als gladde prater ook het slachtoffer er wel late intuïnen en heeft zij er later spijt van gekregen”
07-09-1988 (b)	Gebruik van geweld	Beschrijving misdrijf	“Hij noemde deze poging redelijk gewelddadig”
14-09-1988 (a)	Verzachtende omstandigheden dader	Vrijpleiten dader	“Hij is zwakbegaafd en kan moeilijk lezen en schrijven. Hij heeft grote

			maatschappelijke problemen.”
14-09-1988 (b)	Dader en slachtoffer zijn bekenden	Verhouding dader/slachtoffer	“Hij zou niets in het werk hebben gesteld om te voorkomen dat vrienden zijn vriendin verkrachtten.”
21-09-1988	Fysieke verschillen dader/slachtoffer	Verhouding dader/slachtoffer	“In een boerderij zochten ze toenadering tot een frêle meisje.”
	Dader heeft gedwongen	Gedrag dader/slachtoffer	“Het tweetal bleef echter aandringen.”
	Gebruik van geweld	Beschrijving misdrijf	“De OvJ sprak van een grove en brute verkrachting, die zij als weerzinwekkend omschreef.”
	Slachtoffer deels schuldig	Vrijpleiten dader	“De pleiter vroeg zich af of de houding van het slachtoffer geen invloed op het gebeuren heeft gehad. Ze acteerde een ‘verliefd’ vrouwtje. Dat zou, zei hij, een verklaring kunnen geven waarom de man dacht dat hij niet strafbaar bezig was.”
05-10-1988	Slachtoffer is bang	Gedrag dader/slachtoffer	“De doodsbange vrouw liet toe dat de mannen daarna met haar meegingen naar huis.”
20-01-1989	Gebruik van geweld	Beschrijving misdrijf	“Hij gooide de vrouw op de grond en poogde haar te verkrachten.”
	Verzachtende omstandigheden dader	Vrijpleiten dader	“Een maatschappelijk werker verklaarde dat hij onder grote spanningen stond.”

			“De advocaat van de dader meende dan ook dat de feiten meer als een noodkreet moesten worden gezien.”
23-08-1989	Dader bedreigt slachtoffer	Gedrag dader/slachtoffer	“Hij bedreigde zijn slachtoffer met het alarmpistool en dwong de vrouw, die de indruk had dat het om een echt vuurwapen ging, ontuchtige handelingen met hem te plegen.”
	Verzachtende omstandigheden dader	Vrijpleiten slachtoffer	“Hij is op zichzelf een aardige, vriendelijke man. Maar hij kropt zijn boosheid en teleurstellingen voortduren op. Op een gegeven moment komt het tot een uitbarsting en heeft hij zichzelf niet meer in de hand. Dan reageert hij zich vooral af op vrouwen.”
16-06-1989	Achtergrond daders	-	“De man ontkende zelf ook niet dat meisjes onder de tien jaar een sterke aantrekkingskracht op hem hebben. Als reden daarvoor noemde hij het feit dat zijn vier zusters geen contact meer met hem hebben.”

2010-2019

Datum	Open code	Axiale code	Fragment
13-04-2010	Verkrachting met beroving	Dader is een monster	“In november 2008 zou hij één van zijn

			slachtoffers wederrechtelijk van haar vrijheid hebben beroofd, de vrouw op bed hebben vastgebonden en haar vervolgens hebben verkracht”
15-02-2011	Verwarde verdachte	Gedrag dader	“De verdachte die gisteren af en toe verward sprak of schreeuwde naar de rechters.” “Bij de vrouw thuis had hij een paar glazen whisky geconsumeerd en daarvan was hij volledig in de war geslagen.”
04-05-2013	Dader doelt op willekeurige slachtoffers	Verhouding dader/slachtoffer	“De man duikelde zijn slachtoffers op bij website http://Maroc.nl .
	Dader perst slachtoffer af	Dader is een monster	“Om te voorkomen dat de dames naar de politie zouden stappen, dreigde hij naaktfoto's van hen op internet te plaatsen, hen naakt de straat op te sturen of hun familie in te lichten, zeggen de vrouwen.”
24-05-2013	Dader afwezig tijdens zitting	Gedrag dader	“Tijdens de zitting gisteren bij het hof schitterde mijnheer echter door afwezigheid.”
	Gebruik van geweld	Dader is een monster	“Op 8 november 2012 zou hij een vrouw op de hoek van de Boommarkt en de Vrouwensteeg op de grond gesmeten hebben. Hij trok vervolgens

			haar rok omhoog en haar panty omlaag, maar daar bleef het bij"
27-07-2013	Gebruik van geweld	Dader is een monster	"vond op klaarlichte dag in het Gorlaeus-laboratorium de brute aanranding plaats" "De dader bedreigde haar met een mes, sloeg haar met haar hoofd tegen de muur, scheurde haar panty en drong met zijn vingers naar binnen"
26-09-2013	Dader is bekend bij slachtoffer	Verhouding dader/slachtoffer	"Nu zegt hij dat hij langsliep bij de hem bekende buurtbewoonster en dat hij haar de kamer zag witten:
05-10-2013	Dader vergeleken met roofdier	Dader is een monster	"Als een roofdier zou hij achter het slachtoffer aan geslopen zijn"
	Uiterlijke kenmerken van dader	Dader is een monster	"In het verdachtenbankje zat een gedrongen, 29-jarige Leidenaar, met een kaalgeschoren hoofd"
01-05-2014	Dader werkt niet mee	Dader is een monster	"Van de beloofde spraakzaamheid bakte de Leidse moeder gisteren overigens niet veel" "De vrouw liet gisteren weinig inlevingsvermogen zien in haar dochter"
17-10-2014	Dader geeft misdrijf toe	Gedrag dader	"Hij lijkt nu eieren voor zijn geld te hebben gekozen"
04-11-2014	Psychische	Slachtoffer is	„De verdachte heeft

	gevolgen voor slachtoffer	verzwakt	ernstig misbruik gemaakt van de afhankelijke positie waarin haar dochter ten opzichte van haar verkeerde, van het overwicht dat zij als moeder had. Ze heeft zich louter en alleen laten leiden door haar eigen belangen en zich niet bekommerd om de gevoelens van haar dochter", meent de rechtbank, die spreekt van dusdanige psychische druk dat het meisje zich er niet tegen kon verzetten. „Ze heeft met haar handelen de normale ontwikkeling van haar dochter in een kwetsbare periode van haar leven ernstig in gevaar gebracht."
17-02-2015	Slachtoffer is kwetsbaar	Slachtoffer is verzwakt	"Nog diezelfde nacht verkrachtte Roy het als 'kwetsbaar' omschreven slachtoffer, meent de officier van justitie."
	Slachtoffer verzet zich	Slachtoffer is verzwakt	"Het slachtoffer riep naar eigen zeggen vele malen 'stop' toen hij werd verkracht."
27-03-2015	Misdrijf is gruwelijk	Dader is een monster	"De gruwelijke zedenzaak kwam eind november 2011 aan het rollen"
	Slachtoffer is kwetsbaar	Slachtoffer is verzwakt	"Behalve de Leidse gaat het om eentje uit Arnhem en twee Belgische vrouwen. Zij hebben, net als

			de verdachte, Marokkaanse roots. Sommigen hadden problemen met hun familie of waren op een andere manier kwetsbaar”
	Gebruik van geweld	Dader is een monster	“Zo sloeg T. bij de Leidse vrouw haar gebit aan gruzelementen.”
17-02-2016	Dader en slachtoffer zijn bekenden	Verhouding dader/slachtoffer	“Hij meende een oud klasgenootje te herkennen en stak joviaal zijn arm op, om haar te groeten.”
17-11-2016	Dader perst slachtoffer af	Dader is een monster	“Vervolgens chanteerde hij haar daarmee door te dreigen die foto’s via internet te verspreiden. Zo dwong hij haar diverse malen met hem af te spreken in november vorig jaar en had hij gemeenschap met haar. “
	Benoemen heftige details	Dader is een monster	“Gruwelijk materiaal van onbekende slachtoffertjes, bijvoorbeeld van een gemartelde en misbruikte baby”
14-06-2019	Dader en slachtoffer zijn bekenden	Verhouding dader/slachtoffer	“Het is onduidelijk of haar relatie met de verdachte al over was op het moment van de vermeende verkrachting.”

Bijlage 3: Frame matrix

	Frame	Reasoning devices						Framing devices		
		Probleem	Verantwoordelijkheid voor het probleem	Oplossing	Verantwoordelijkheid voor oplossing	Morele basis	Emotionele basis	Lexicale keuzes	Metaforen	Vaste voorbeelden
1980 - 1989	<i>Onschuldige dader</i>	De dader heeft misdaad gepleegd als gevolg van wat hij heeft meegemaakt of wat hem is aangedaan.	Alle omstandigheden, zoals het gedrag van het slachtoffer, die ertoe hebben geleid dat het feit is gepleegd	Genoeg aandacht besteden aan de omstandigheden waardoor het misdrijf heeft plaatsgevonden	De rechtsstaat	Niemand wordt als dader geboren, er zijn altijd wel invloeden van buitenaf	Empathie	"moeilijke gezinsomstandigheden", "onnozel van het meisje", "verdachte is zwakbegaafd".	"Het is een uit de hand gelopen grap geweest" "Hij (verdachte) is zijn kritisch oordeel uit het oog verloren"	Slachtoffer gaf de indruk dat ze seks wilde; verdachte verkeerde in bepaalde omstandigheden;
	<i>Machtsverhoudingen</i>	Dader en slachtoffer zijn op veel vlakken verschillend van elkaar, dat werkt een zedenmisdrijf in de hand.	De maatschappij die het beeld overreind houdt dat mannen machtiger zijn dan vrouwen	Verandering van het narratief over de positie van man en vrouw	De maatschappij	Man en vrouw zijn gelijk	Gelijkwaardigheid	"stevig postuur van de man", "het frêle meisje", "hij als gladder prater", "doodsbange vrouw"	"Hij (verdachte) had een rood hoofd van opwinding" "Hij (verdachte) dwong de vrouw om onttuchtige handelingen te plegen"	Verdachte is letterlijk of figuurlijk groter en sterker dan het slachtoffer
2010 - 2019	<i>Het perfecte plaatje</i>	Er is een ideale dader en een ideaal slachtoffer. Die twee ontmoeten elkaar.	Geen duidelijke verantwoordelijkheid aan te wijzen. Het is 'toeval' dat de twee elkaar treffen.	Het weerloze slachtoffer moet beschermd worden voor de monsterlijke dader. Het monster moet gestraft worden.	Politie en justitie	Zwakkeren moeten beschermd worden. Als je een fout doet, kan je een straf verwachten	Rechtvaardigheid	"weinig inlevingsvermogen", "kwetsbaar", "er was dusdanige psychische druk dat het meisje zich er niet tegen kon verzetten"	"Als een roofdier zou hij achter zijn slachtoffer aan geslopen zijn"	Verdachte gebruikte buitensporig veel geweld; slachtoffer was zwak en kon niks tegen het geweld doen